

FORBRUKERKJØPLOVENS REGLER OM ABSOLUTTE REKLAMASJONSFRISTER

SKILLET MELLOM TO OG FEM ÅRS REKLAMASJONSFRIST

Kandidatnr: 207

Veileder: Trygve Bergsåker

Leveringsfrist: 25. april 2003

Til sammen 17. 794 ord

25. april 2003

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	1
1.1	PROBLEMSTILLING OG AVGRENSNING	1
1.2	RETTSKILDER OG METODE	2
1.3	HENSYNENE BAK REGLENE OM REKLAMASJONSRETT	6
1.3.1	GENERELT	6
1.3.2	HENSYN BAK REGELEN OM TO OG FEM ÅRS ABSOLUTT REKLAMASJONSFRIST	10
1.4	FORBRUKERKJØPSLOVENS VIRKEOMRÅDE	16
2	FORBRUKERKJØPSLOVEN § 27 ANDRE LEDD, FØRSTE OG ANDRE PUNKTUM	20
2.1	OVERSIKT OVER VIDERE FREMSTILLING	20
2.2	REKLAMASJONSFRISTENS UTGANGSPUNKT	21
2.3	KRAVET OM AT VAREN ER MENT Å VARE "VESENTLIG LENGRE"	23
2.3.1	INNLEDNING	23
2.3.2	ER KRAVET TIL "VESENTLIG LENGRE" RELATIVT?	23
2.3.3	HVA ER "VESENTLIG LENGRE" TID ENN TO ÅR?	29
2.4	SKJØNNSVURDERINGEN; HVORDAN AVGJØRES OM EN VARE ER MENT Å VARE "VESENTLIG LENGRE"?	33
2.4.1	INNLEDNING	33
2.4.2	ER DETTE EN FAKTISK ELLER RETTSLIG VURDERING?	34
2.4.3	"MENT Å VARE" : SUBJEKTIV ELLER OBJEKTIV VURDERING?	34
2.4.4	"VANLIG BRUK"	36
2.4.5	HVILKE MOMENTER ER RELEVANTE I SKJØNNSVURDERINGEN	37
2.4.6	BRUKTE TING	45
2.5	"TINGEN ELLER DELER AV TINGEN"	49
3	LITTERATURLISTE	55

1 INNLEDNING

1.1 Problemstilling og avgrensning

For å kunne påberope seg mangler i et forbrukerkjøp¹ er det et vilkår at forbrukeren reklamerer i henhold til forbrukerkjøpslovens reklamasjonsregler. Forbrukerkjøpslovens reklamasjonsregler angir to frister hvorav begge må være overholdt for at reklamasjonen skal være rettidig jf. forbrukerkjøpsloven § 27 første og andre ledd. Regelen i første ledd er at det må reklameres ”innen rimelig tid”, den såkalte relative reklamasjonsregelen. Andre ledd angir at kravet uavhengig av den relative fristen uansett må være påberopt innen to år, likevel således at det for en rekke varer gjelder en lengre frist på fem år, den såkalte absolutte reklamasjonsfristen. Retten til å påberope seg mangler går tapt hvis ikke begge disse fristene er overholdt jf. forbrukerkjøpsloven § 27 fjerde ledd.

Tema for denne avhandlingen er den absolutte reklamasjonsfristen. Som nevnt ovenfor er denne to år, men for varer som ”ved vanlig bruk er ment å vare vesentlig lengre er fristen fem år” jf. forbrukerkjøpsloven § 27 andre ledd. Etter dette er det av stor betydning for adgangen til å reklamere hvorvidt det gjelder en to eller fem års frist for den aktuelle tingen. Problemstillingen for denne avhandlingen er hvordan grensen mellom to og fem års reklamasjonsfrist skal trekkes.

¹ Se punkt 1.4

Den relative reklamasjonsfristen i første ledd vil etter dette ikke bli behandlet². Således faller det også utenfor denne fremstillingen å behandle materielle og formelle krav til reklamasjonen³.

1.2 Rettskilder og metode

Forbrukerkjøpsloven av 21. juni 2002 nr 34 trådte i kraft i 1. juli 2002. Loven er delvis et resultat av avgjørelsen om en egen forbrukerkjøpslov ved utformingen av kjøpsloven fra 1988 og delvis et resultat av Norges forpliktelser etter Europaparlaments- og rådsdirektiv 1999/44/EF (forbrukerkjøpsdirektivet). Det er de minstekrav forbrukerdirektivet angir som pliktes gjennomført. Den valgte løsning ble altså å skille ut forbrukerkjøpene fra kjøpsloven av 1988. Kjøpsloven av 1988 gjaldt opprinnelig alle typer kjøp; både forbrukerkjøp, kjøp mellom næringsdrivende og kjøp mellom privatpersoner. Loven var preseptorisk i forbrukerkjøp, jf. kjøpsloven § 4 første ledd. Nå er situasjonen slik at vi har beholdt kjøpsloven av 1988 (heretter kjøpsloven), men endret den da den ikke lenger gjelder i forbrukerkjøp. Videre har vi altså fått forbrukerkjøpsloven som regulerer disse typer kjøp og sikrer forbrukerkjøperen visse ufravikelige rettigheter, jf. forbrukerkjøpsloven § 1 første ledd og § 3 første ledd.

Denne avhandlingen skal i all hovedsak behandle bestemmelser i den nye forbrukerkjøpsloven, det skal derfor her redegjøres for rettskildesituasjonen ved denne loven.

Forbrukerkjøpsloven er en særlov på kontraktsrettens område. Avtalen vil likevel være . utgangspunktet her som ellers i kontraktsretten. Loven er ufravikelig til ugunst for kjøperen, jf. forbrukerkjøpsloven § 3. Det er avtalen som er avgjørende når plikter og rettigheter mellom partene skal klarlegges, med mindre den er i strid med forbrukerkjøpsloven. Avtalen mellom partene er altså en sentral rettskilde ved tvister mellom partene. Men ved tvil om hvordan forbrukerkjøpsloven skal tolkes er ikke avtalen en relevant rettskilde.

² Om denne se: Bergem, Rognlien: Kjøpsloven med kommentarer 1995, s. 175 flg.

³ Om dette se Bergem, Rognlien: Kjøpsloven med kommentarer s. 181

Loven henvender seg mot en stor og nokså uensartet gruppe (om forbrukerkjøpsbegrepet se punkt 1.4). Den skal anvendes i dagliglivet av en stor gruppe forbrukerkjøpere og selgere med deres representanter. At denne loven har stor praktisk betydning tilsier at det er svært ønskelig at lovens målgruppe kan få et riktig bilde av gjeldende rett utelukkende ved å forholde seg mest mulig direkte til lovens ordlyd. I denne sammenhengen betyr dette at ordlyden bør tillegges mye vekt. Dette innebærer også at en bør tilstrebe tolkningsresultater som ikke bør ligge langt fra lovens ordlyd.

Det at loven er ny får betydning for rettskildebildet på forskjellige måter. En konsekvens av dette er at det foreligger relativt få rettskilder knyttet direkte opp til forbrukerkjøpsloven. Dette vil videre få den betydning at dette i seg selv muligens kan styrke vekten til de rettskilder som foreligger. Som nevnt innledningsvis er denne loven en videreføring av store deler av kjøpsloven. På de områder loven ikke er endret i forhold til de opprinnelige bestemmelsene i kjøpsloven vil rettskildene som skriver seg fra denne være direkte anvendelige. Dette betyr at det for store deler av loven likevel foreligger et relativt rikholdig rettskildebilde.

Det foreligger foreløpig ingen rettspraksis etter forbrukerkjøpsloven. Det vil også kunne ta litt tid. For det første er det relativt sjelden slike tvister kommer inn for domstolene, det dreier seg ofte om relativt små verdier. Videre er det slik at avtaler inngått frem til forbrukerkjøpsloven trådte i kraft skal løses i henhold til de regler som gjaldt på avtaletidspunktet, jf. forbrukerkjøpsloven § 62. Dette betyr at det en tid fremover vil oppstå situasjoner som må løses i henhold til kjøpsloven. På de områder hvor forbrukerkjøpsloven er en direkte videreføring av kjøpslovens regler vil all tidligere rettspraksis være relevant. Likeledes gjelder for rettspraksis fra den tidligere kjøpslov fra 1907.

Av forarbeider til forbrukerkjøpsloven foreligger NOU 1993:27 og Ot. prp. nr. 44, 2001-2002. At de er nye vil i seg selv tilsi at de bør tillegges en del vekt. Videre vil det samme gjelde for tidligere forarbeider til kjøpsloven som for forholdet til tidligere

rettspraksis. For øvrig vil vekten variere med hvilke deler av forarbeidene vi har med å gjøre. Ytterligere henviser forarbeidene til forbrukerkjøpsloven direkte til kjøpslovens forarbeider, hvor dette er gjort vil de gamle forarbeidene faktisk utgjøre en del av de nye.

Som nevnt ovenfor er det ikke ofte tvister vedrørende løsørekjøp i forbrukerforhold blir reist for domstolene. De tilfeller hvor dette skjer vil da gjerne dreie seg om tvister med relativt kostbare gjenstander⁴, for eksempel Rt. 1998 s. 774: Videospillerdommen. I motsetning til rettspraksis foreligger det derimot en rikholdig praksis fra Forbrukertvistutvalget. Forbrukertvistutvalget er et domstolslignende organ, men hvor tvistene kan løses raskere og langt mindre ressurskrevende enn for domstolene. De aller fleste tvister i forbrukerkjøp ender også her. Hensyn til rettsenhet tilsier derfor at en fast og langvarig praksis fra Forbrukertvistutvalget bør være en relevant rettskilde. Om det i seg selv at Forbrukertvistutvalget har truffet et vedtak om noe er relevant er vel heller tvilsomt. Det må være argumentasjonen i disse avgjørelsene som vil være avgjørende og da slik at dette bør tillegges vekt som reelle hensyn.

Som nevnt ovenfor har forbrukerkjøpsloven sin bakgrunn i forbrukerkjøpsdirektivet. Det ble av EØS-komiteen vedtatt⁵ å endre vedlegg XIX til EØS avtalen, slik at dette nå også skulle omfatte forbrukerkjøpsdirektivet.

Spørsmålet er hvilken rettskildemessig status direktivet har og hvilken rettskildemessig betydning det for øvrig har at reglene er gjennomføring av et EU direktiv. Det som i det følgende anføres vedrørende direktivet gjelder i den utstrekning forbrukerkjøpsloven har tjent til gjennomføring av direktivet.

Direktivet får ikke direkte anvendelse fordi norsk rett bygger på dualistisk metode. Dette innebærer at folkerettslige forpliktelser ikke får direkte virkning, men må

⁴ Martinussen; Forbrukerkjøp 2002, s. 22

⁵ Beslutning 12/2000

gjennomføres til norsk rett. Det bør i denne sammenheng presiseres at EØS avtalens hoveddel er gjort til norsk lov, jf. EØS loven § 1. I tillegg er de regler (gitt i lov eller forskrift) som skal tjene til oppfyllelse av EØS avtalen gitt forrang i forhold til andre bestemmelser ved motstrid, jf. EØS-loven § 2. Her har det skjedd en inkorporering av reglene i tråd med vårt dualistiske system. Dette innebærer at forbrukerkjøpsloven i den grad den tjener til å oppfylle våre folkerettslige forpliktelser, altså i den grad den skal gjennomføre forbrukerkjøpsdirektivet, vil ha forrang ved eventuell motstrid med andre lover.

EØS avtalens artikkel 7 b) angir at det er opp til avtalepartenes myndigheter å selv bestemme hvilken måte de ønsker å gjennomføre direktivene på. Ved forbrukerkjøpsdirektivet ble det valgt transformasjon til lov. Det er lovteksten slik den er gjennomført i forbrukerkjøpsloven som er den sentrale, men direktivet vil etter dette være en sentral tolkningsfaktor når innholdet i de gjennomførte regler skal fastlegges.

Videre vil det forhold at loven bygger på et EU-direktiv ha betydning ved bruk av forarbeidene. Dette viser seg i all hovedsak på to måter. I norsk rett har det vært vanlig med en lovgivningsteknikk med generelle lovtekster supplert av grundige forklaringer i forarbeidene og derfor har man også lagt generelt stor vekt på disse, såkalt ”lovgivning i forarbeidene”. Fritt skjønn har i tillegg ofte blitt overlatt forvaltningens praktisering. Særlig på grunn av det omfattende samarbeid EU er, med et stort antall stater, har EU domstolen ikke akseptert denne praksisen på samme måte som den har blitt godtatt hos norske domstoler. Det er særlig frykten for ulik praksis i de forskjellige land, som er begrunnelsen for dette⁶. Dette har i all hovedsak fått betydning på lovgivningsstadiet, ved at de norske lover har blitt utformet mindre generelle og mer spesifikke enn før. Det er mulig at en naturlig konsekvens av dette må være at man bør være ekstra kritisk til et tolkningsresultat som avviker fra ordlyden til fordel for forarbeidene. Dette vil jo også tilfredstille hensynet til at lovens brukere bør kunne forholde seg til ordlyden og selve lovteksten. I tillegg vil det være i samvar med forbrukerkjøpsdirektivet som direkte

⁶ Sejersted, Arnesen, Rognstad, Foyen og Stemshaug, EØS-rett, 1995, s.135 flg.

angir betydningen av et ensartet regelsett til fordel for forbrukeren⁷ i alle medlemsstatene.

Videre vil de deler av forarbeidene som vedrører gjennomføringen av forbrukerkjøpsdirektivet ha et noe annet formål enn resten av forarbeidene. Disse delene skal ofte ikke begrunne de nye reglene, men de skal søke å forklare og tilpasse direktivets gjennomføring⁸. Dette får betydning for argumentenes vekt. Det er ikke de samme organer som gir og tolker de materielle reglene her. Utsagn i forarbeidene om hvordan direktivet skal tolkes vil i prinsippet ikke ha noen større vekt enn en slike uttalelser for øvrig i juridisk litteratur. Dette må nyanseres av den grunn at forbrukerkjøpsdirektivet er et minimumsdirektiv, jf. artikkel 8 nr. 2, og overlater en del detaljer til lovgiver. Videre er det en rekke områder det ikke regulerer i det hele tatt⁹. Uttalelser på disse områdene vil stå i samme stilling som uttalelser fra lovgiver generelt. Av dette fremgår at man må være særlig oppmerksom på disse forhold ved anvendelsen av forarbeidene og at de ulike deler av forarbeidene vil ha ulik vekt.

1.3 Hensynene bak reglene om reklamasjonsrett

1.3.1 Generelt

Begrunnelsen for regler om reklamasjonsrett bør sees i sammenheng med foreldelsesreglene. Uten reklamasjonsreglene ville kun foreldelsesreglene satt den absolutte grense for når en mangel kunne påberopes. Reklamasjonsreglene angir således en kortere frist for å kunne påberope mangler, i det foreldelsesloven åpner for at en

⁷ Europaparlaments- og rådsdirektiv 1999/44/EF av 25. mai 1999, innledende betraktninger punkt 2 flg.

⁸ Sejersted, Arnesen, Rognstad, Foyn og Stenshaug, EØS-rett 1995 s. 136 flg.

⁹ Ot.prp. nr.44 (2001-2002) s. 18

mangel i ytterste tilfelle kan påberopes 13 år etter overtakelse¹⁰. I tillegg avbrytes disse fristene på forskjellig måte. Begrunnelsen for reklamasjonsreglene må vurderes i lys av en løsning hvor det ikke gjaldt noen reklamasjonsregler, men kun de absolutte frister som følger av foreldelsesloven. Reklamasjonsreglene kan i så henseende sees på som en skjerping av foreldelsesreglene, hvor langt på vei de samme hensyn ligger bak disse to regelsettene.

De bærende prinsipper bak reklamasjonsreglene er prinsipper fra kontraktsretten om lojalitet i kontraktsforhold og prinsippet om rettstap ved passivitet. De hensyn som i det følgende angis kan alle sees på som utslag av disse grunnleggende prinsippene.

Reglene om at kjøper må reagere innen en viss tid hviler først og fremst på et såkalt ”status quo” prinsipp¹¹, nemlig at kjøper må ta initiativ hvis han vil forandre bestående forhold. Med bestående forhold siktes da til forholdene slik selger oppfatter det. Det faktisk bestående forhold er jo nettopp at han presumptivt har levert en mangelfull vare og er i kontaktsbrudd. Dersom selger ikke er å bebreide og er i uvitenhet om dette, er det rimelig at kjøper må ta skrittet for å gjøre sine innsigelser gjeldende innen en viss frist. Ellers har jo nettopp ikke selger noen forutsetning for å vite om disse forholdene.

Hensynet til at kontraktspartene må kunne innrette seg i tillit til at kontrakten er endelig og riktig oppfylt og dermed behovet for å sette strek over forholdet, blir stadig fremhevet særlig i forarbeidene¹². At det særlig for selger er viktig å kunne forutse og beregne sin situasjon, styrker behovet for regler hvor kjøper mister sine innsigelser hvis de ikke påberopes innen gitte frister. Dette hensynet går da på bekostning av kjøpers behov for å påberope mangler som dukker opp etter at reklamasjonsfristene har løpt ut. Med andre ord kan reklamasjonsreglene virke til å beskytte selger som leverer mangelfull vare, fordi mangelen tilfeldigvis ikke viser seg før etter den absolutte reklamasjonsfristen er løpt ut.

¹⁰ Jf. foreldelsesloven § 2 smh. § 10

¹¹ Hagstrøm/Selvig: Kontraktsrett for studiebruk 2, 1997 s. 38

¹² Ot.prp. nr. 44. (2001-2002) s. 112-113

Det blir ofte fra selgers interessegrupper hevdet at mangel på absolutte reklamasjonsfrister vil gjøre selgers situasjon så usikker at dette vil arte seg som en kostnadsøkning som vil bli lempet over på kjøper. Mangel på reklamasjonsfrister vil etter et slikt syn i siste omgang likevel ikke vil innebære noen fordel for kjøper.

Reklamasjonsreglene skal videre bidra til å sikre at selger så kjapt som mulig kan konstatere om det foreligger mangel, altså få avdekket et eventuelt kontraktsbrudd. Slik kan han begrense tapet ved å rette eller omlevere. Spesielt i forhold til erstatningsreglene er det viktig at selger så tidlig som mulig får anledning til å avdekke situasjonen. I dette ligger også at reglene skal presse selger til å ta et standpunkt til videre utvikling i kontraktsforholdet. Det er for begge parter av stor interesse å få klarlagt dette så tidlig som mulig. I tillegg vil ofte også selger ha egne kontraktsparter; leverandører og lignende, som han selv kan rette krav mot som følge av kontraktsbruddet. Selger bør derfor få en rimelig foranledning til å ivareta sine interesser mot tidligere salgsledd. Reklamasjonsreglene skal altså bidra til å fremme klarhet i kontraktsforhold.

Reklamasjonsreglene skal også hindre spekulasjon fra kjøpers side¹³ i den forstand at han ikke skal ha anledning til å spekulere i markedet og gjøre sitt krav gjeldende når utviklingen tilsier det mest gunstig for ham. Mest aktuelt er dette for varer hvor prisen stadig endres, som for eksempel olje. Dette kan sees på som et utslag av et generelt prinsipp i kontraktsretten om at man ikke skal tjene på kontraktsbrudd men bli stillet som om kontrakten ble riktig oppfylt, jf. for eksempel reglene om erstatning for negativ og positiv kontraktsinteresse og erstatningsreglene i forbrukerkjøpsloven kapittel 11.

Reklamasjonsreglene blir også begrunnet med bevismessige hensyn, altså at de skal muliggjøre bevissikring så tidlig som mulig. Dette har særlig betydning i forhold til spørsmålet om hvor lange reklamasjonsfrister loven skal angi, se nedenfor. Tiden vil gjøre det vanskeligere å avdekke hva svikten skyldes og dette tilsier at kjøper må oppfordres til å bidra med sitt for å hindre dette. Det kan se ut som om dette syn også

¹³ Hagstrøm/Selvig: Kontraktsrett til studiebruk 2, 1997 s. 38

viser seg i praksis ved at mangler som oppstår innenfor den absolutte reklamasjonsfrist og som blir påberopt innenfor den relative, *ofte* presumeres å være en kjøpsrettslig mangel hvis ikke selger kan sannsynliggjøre at dette skyldes forhold på kjøpers side som for eksempel feil bruk, dårlig vedlikehold og slitasje. Dette ble lagt til grunn i Rt. 1998 s.774, hvor det heter s. 780:

”Jeg finner at en forbrukerkjøpers begrunnede normalforventning i et slikt tilfelle *som det foreliggende*, må bestemmes i lys av en objektiv risikobetraktning. Tidsperspektivet for denne risikobetraktningen bør for videospillere som Førelands være hele den særlige reklamasjonstiden for slike varer som følger av kjøpsloven § 32 (3), dvs fem år regnet fra den dagen Føreland overtok varen.”
(Mine uthevninger.)

Etter å ha funnet at det ikke forelå noen vanlig slitasje eller behov for vedlikehold uttalte retten vedrørende risikobetraktningen innenfor reklamasjonsfristene:

”Risikoplasseringen mellom selger og kjøper bør være slik at innen det nevnte tidsperspektivet bør Føreland som forbrukerkjøper ha rett til å forvente at IR-mottakeren ikke blir funksjonsudyktig på grunn av svakheter som forelå ved leveringen, altså at selgeren bør ha risikoen for svakheter som i løpet av fem år leder til funksjonssvikt i en så viktig del i en videospiller som IR-mottakerne er.”

Som uthevet i sitatet ovenfor gjaldt denne risikobetraktningen for tilfelle ”som det foreliggende”. Det skal derfor vises varsomhet med å gi denne argumentasjonen generell anvendelse. Det er altså tvil om hvor langt dommen rekker. Uansett er den et eksempel på at reklamasjonsreglene kan få betydning ved mangelsvurderingen i det enkelte tilfelle. Bevismessige hensyn taler for snevrere reklamasjonsadgang enn kun foreldelsesfrister.

Det fremkommer av dette at de ovenfor nevnte hensyn sterkest gjør seg gjeldende hvor selger ikke er å bebreide for å ha levert mangelfull ytelse. Hvor selger har opptrådt klanderverdig synes det mindre berettiget å beskytte ham mot mangelskrav selv når det har gått lang tid. Dette synet kommer også til uttrykk i lovverket ved forbrukerkjøpsloven § 27 fjerde ledd andre punktum. Etter denne bestemmelsen taper kjøperen ikke sine mangelsinnsigelser etter at reklamasjonsfristen har løpt ut hvis selgeren har opptrådt grovt uaktsomt eller i strid med redelighet og god tro. Det er etter

ordlyden ikke tilstrekkelig med alminnelig uaktsomhet, selv om en rekke av hensynene bak loven allerede her har begynt å svikte.

1.3.2

1.3.3

1.3.4 Hensyn bak regelen om to og fem års absolutt reklamasjonsfrist

Som vist ovenfor har vi i den nye forbrukerkjøpsloven blitt stående med en løsning som i all hovedsak tilsvarende kjøpsloven av 1988, det vil si med en relativ og en absolutt reklamasjonsfrist. Innføringen av minstefrist på to måneder i forbrukerkjøpsloven § 27 første ledd andre punktum, er eneste endringen. Den absolutte reklamasjonsfristen er to år, men fem hvis ”tingen eller deler av den ved vanlig bruk er ment å vare vesentlig lengre”.

Spørsmålet om en absolutt reklamasjonsfrist og eventuelt lengden på denne er et spørsmål om hvor lenge selger skal ha risikoen for skjulte mangler. Eller som formulert i forarbeidene¹⁴: ”Spørsmålet blir hvor lenge selger skal bære risikoen for at han har levert en ikke-kontraktsmessig vare.”

I forkant av kjøpsloven av 1988 ble det vurdert hvorvidt det overhodet var nødvendig med en absolutt reklamasjonsfrist. Et slikt alternativ ville innebære at kun foreldelsesloven satte den ytterste grense for når en mangel kunne påberopes. Departementets opprinnelige forslag anga en løsning med en generell to års reklamasjonsfrist, med unntak for forbrukerkjøp slik at det i disse tilfelle ikke skulle gjelde noen absolutt reklamasjonsfrist. Hovedargumentet for dette var den urimelige situasjon kjøper befinner seg i hvor det foreligger en mangel som ikke dukker opp før

¹⁴ Innst. O. nr. 51 (1987-1988) s. 12

etter reklamasjonsfristen er gått ut. Hovedhensynet mot dette er behovet for avklaring mellom partene, men dette ble vurdert å være mye sterkere i næringsforhold enn forbrukerkjøp.

Dette forslaget fikk ikke tilslutning selv om det var bred enighet om å styrke forbrukerkjøperens reklamasjonsadgang. Det ble blant annet innvendt mot dette at denne løsningen ville gi forbrukerkjøperen et urimelig sterkt vern på en slik måte som ville få betydning for prissetningen på varer¹⁵. I tillegg ble det anført at en slik vidtgående endring ikke var tilstrekkelig utredet eller begrunnet. Videre ble retts tekniske hensyn og hensynet til enhet med nordisk lovgivning anført til støtte for en hovedregel på to års reklamasjon. Det ble lagt vekt på at en slik utvidelse ville medføre en risiko for et stort antall tvister når man åpnet for mangelskrav i en så lang periode som foreldelsesreglene åpner for, og at dette i tillegg vil åpne for vanskelige bevisspørsmål. At dette ble tatt hensyn til på dette tidspunktet kan virke rimelig. Det har likevel i ettertid vist seg at det i Finland -hvor dette nå er løsningen- dukker opp få krav etter fem år¹⁶. Argumentet kan da være at det ikke er særlig behov for slik vid adgang til å påberope mangler. På den annen side kan det hevdes at det heller ikke vil medføre så store problemer som antatt. Uansett vil mangelsspørsmålet avskjære de fleste kravene etter så lang tid men i de få tilfellene hvor det er nødvendig bør det være adgang til å reklamere.

Den løsningen man kom frem til i kjøpsloven av 1988 var en type ”kompromissløsning” i påvente av den nye forbrukerkjøpsloven, i forarbeidene¹⁷ ble det understreket at:

”Reklamasjonsspørsmålet må undergis en grundig vurdering i den utredning om ny forbrukerkjøpslov som departementet har bebudet. Men etter som det kan ta atskillig tid før denne utredning er ferdig, har disse medlemmer funnet det riktig allerede nå å åpne for en utvidelse av reklamasjonsfristen i visse forbrukerkjøp.”

¹⁵ Innst. O. nr 51 (1987-1988)

¹⁶ NOU 1993: 27 s. 74

¹⁷ Innst. O. nr. 51 (1987-1988) s. 13

Det er kanskje slik at en allerede innført regel med den praksis som etter hvert oppstår får et godt ”fotfeste”. Det skal en klar overvekt av gode argumenter til for å endre en allerede lovfestet regel. Nettopp det at en regel har eksistert en viss tid og at brukerne har innrettet seg etter den, er i seg selv sterke argumenter for å la den stå urørt. Dette tilsier muligens at slike litt midlertidige løsninger fra 1988 loven får større betydning enn tiltenkt.

De absolutte reklamasjons fristene ble grundig drøftet under forberedelsene av forbrukerkjøpsloven. Også her var utgangspunktet at:

”Det kan hevdes at når det først dreier seg om en mangel, bør det ikke spille noen rolle om en reklamasjonsfrist på to eller fem år er gått ut.” (NOU 1993:27 s 74)

Og det ble videre presisert at:

”Hvis man ikke opererer med noen bestemt frist, vil det være klarere for alle parter at det må foreligge en kjøpsrettslig mangel for at man skal nå fram, uavhengig av på hvilket tidspunkt reklamasjonen skjer.”

Bakgrunnen for dette var særlig at siden innføringen av en fem års reklamasjonsfrist hadde forbrukerkjøperen dannet seg uberettigete forventninger; en slags oppfatning om at alle krav satt frem innen fem år skulle føre frem. Den tidligere toårs fristen hadde i praksis nærmest fungert som en garantiperiode. Etter kjøpsloven med femårs fristen oppsto den uheldige situasjonen med en mer restriktiv garantipraksis fra selger kombinert med en oppfatning hos forbrukerkjøperen om utvidede rettigheter.

Ytterligere ble det påpekt at reklamasjonsreglene i kjøpsloven var unødvendig vanskelige å praktisere. Vilkåret om at ”tingen eller deler av den ved vanlig bruk er ment å vare vesentlig lengre” kunne likeså greit ha vært overlatt til mangelsvurderingen slik at man kunne operert med en generell fem års frist. Spesielt fordi det er selgers representanter og forbrukerkjøperen som er ”brukerne” av denne regelen er det svært viktig med regler som er enklest mulig å praktisere. Det er uheldig at lovgiver ikke tar et klarere standpunkt til hvilke varer det skal gjelde to og fem års reklamasjonsfrist for. Denne vurderingen blir dermed overlatt til domstolene. I disse spørsmålene er det vel ingen ting som tilsier at domstolene har bedre forutsetninger for å avgjøre dette og det

er for forbrukerne en tung og lite ønskelig vei å måtte gå. Som påpekt i punkt 1.2, reises disse sakene svært sjelden for domstolene

At selgersiden etter hvert praktiserte reklamasjonsreglene strengere enn før 1988 loven hadde ført til at det som i utgangspunktet var ment å innebære en utvidelse av rettighetene på forbrukersiden, reelt hadde utviklet seg til en mer ugunstig situasjon for forbrukeren¹⁸.

Utvalget¹⁹ så det videre slik at det i utgangspunktet er foreldelsesreglene som gir uttrykk for når et forhold skal være avgjort og at de hensyn som tilsier en snevrere regel i handelsforhold ikke gjør seg like sterkt gjeldende i forbrukerkjøp. Det var tvert i mot hensynet til kjøpere som ble utsatt for mislighold som viser seg lang tid etter kjøpet som bør veie tyngst.

På bakgrunn av de uheldige virkningene av to og fem års reklamasjonsfristene, ble det alternativt vurdert å gå tilbake til den gamle regelen om kun en absolutt to års reklamasjonsfrist. Dette ble ikke funnet som et godt alternativ når man først hadde foretatt en utvidelse. I all hovedsak ble dette begrunnet med de forventinger femårs reklamasjonen hadde skapt hos forbrukerkjøperen og usikkerhet om hvor vidt situasjonen før utvidelsen kunne gjenopprettes. Etter dette foreslo de at de absolutte reklamasjonsfristene skulle oppheves²⁰.

Som vist ovenfor er det også mange andre argumenter som støtter en slik løsning. Som særlig fremhevet i disse forarbeidene må det riktige være at det tas utgangspunkt i at det foreligger en kjøpsrettslig mangel og at det skal vektige grunner til før selgeren kan skyve denne risikoen over på kjøper. Det at det har gått særlig lang tid er i forbrukerforhold ikke tilstrekkelig i seg selv.

¹⁸ NOU 1993: 27 s. 74 flg.

¹⁹ NOU 1993: 27 s. 74 flg.

²⁰ NOU 1993: 27 s. 76

Dette fikk imidlertid ikke tilslutning ved vedtakelsen av forbrukerkjøpsloven²¹:

” I motsatt retning legger imidlertid departementet betydelig vekt på at Stortinget i forbindelse med vedtakelsen av bustadoppføringslova forkastet departementets forslag om en absolutt reklamasjonsfrist på ti år.”

Det kan vise seg at det er beklagelig at ikke alle særlovene på kontraktrettens område revideres samtidig. Denne argumentasjonen går i ring. Det fremgår av forarbeidene til bustadoppføringslova at et av argumentene mot å vedta en slik reklamasjonsfrist nettopp var at denne løsning ikke var å finne i noen av de andre særlovene²². Det hevdes også at det i forbindelse med håndverktjenesteloven ble lagt vekt på kjøpslovens løsning²³. At det er hensiktsmessig med en felles løsning er vel i utgangspunktet ikke særlig tvilsomt. Det er enklere for alle parter med løsninger som er innarbeidet og felles på flere områder. Dette kan likevel ikke tjene til annet enn et støtteargument. Grunnen til en slik felles løsning må i seg selv være at den gir anvisning på en særlig god regel. Det er ingen grunn til å opprettholde dårlige løsninger bare fordi de er der. Når utgangspunktet i tillegg er at kjøpsloven av 1988 fikk sin utforming på et litt midlertidig grunnlag bør det kanskje vises forsiktighet med å tillegge dette ”betydelig” vekt. Likevel er det ikke tvil om at rettsenhet på dette området var et av de sentrale argumentene for å beholde kjøpslovens løsning²⁴.

Ytterligere er det slik at det er grunn til å nyansere løsningene ettersom de retter seg mot næring eller forbrukerkjøp. Som nevnt tidligere gjør de forskjellige hensyn seg gjeldende med forskjellig styrke og relevans i forhold til dette.

Som argument for å beholde absolutte frister ble det påpekt at foreldelseslovens frister avbrytes med rettslige skritt, altså mer formelle enn reklamasjonsfristene. Som påpekt gjelder jo disse reglene ved siden av hverandre slik at dette i utgangspunktet ikke er noe annerledes i dag. ”Departementet ser det imidlertid som en fare for at problemene kan øke dersom de absolutte reklamasjonsfristene fjernes.”Hvorfor dette skulle være tilfelle

²¹ Ot.prp. nr. 44. (2001-2002) s. 114

²² Innst. O. nr. 61 (1996-97) s. 14

²³ Ot.prp. nr. 44 (2001-2002) s. 111

begrunnes ikke, antagelig fordi det ikke finnes noen holdepunkter for slike antakelser. Så lenge vi har foreldelsesregler står forbrukerkjøperen hele tiden i fare for at kravet kan foreldes uavhengig reklamasjonsfristene. Dette betyr at han har to frister å forholde seg til. Den motsatte løsningen ville tvert i mot gjort situasjonen enklere, all den tid den ville fjernet en av disse. Hvordan problemet ville øke uten reklamasjonsfrister er derfor vanskelig å se.

Den løsning forbrukerkjøpsloven nå gir anvisning på er altså den samme som fulgte av kjøpslovens regler om absolutt reklamasjonsfrist. Siden det særlig av de ovenfornevnte grunner ikke ble funnet riktig å fjerne disse fristene valgte man å beholde den opprinnelige løsning. Alternativet var å beholde kun en fem års reklamasjonsfrist, men dette fikk ikke tilslutning. Grunnen til dette var blant annet at denne løsningen var innarbeidet og en endring ville skape mer forvirring enn oppklaring. Det ble likevel påpekt at det har oppstått en viss uenighet angående reklamasjonsfristens lengde og eventuell betydning for mangelsvurderingen. I tillegg er det i noen tilfeller vanskelig å vurdere om en ting er ment å vare ”vesentlig lengre enn to år” jf. vilkåret i kjøpsloven § 32 tredje ledd og nye forbrukerkjøpsloven § 27 andre ledd.

”Ulempen med en fem års frist er imidlertid at den ikke er treffende i forhold til varer som i praksis har kort levetid. I slike tilfeller vil reklamasjoner senere enn to år etter levering sjelden være aktuelt, bortsett fra i grensetilfeller²⁵.”

For varer med kort levetid vil det etter lang tid sjelden kunne foreligge en kjøpsrettslig mangel slik at dette problemet sjelden vil bli aktualisert. De grensetilfellene som påpekes vil kunne oppstå er jo nettopp de som også skaper problemer i forhold til hvilken reklamasjonsfrist som gjelder. Her kunne man unngått en tvist omkring reklamasjonen og heller lagt vekt på mangelsspørsmålet. Ytterligere er det slik at det finnes varer med svært kort levetid f. eks matvarer, for disse er jo heller ikke en to års frist særlig treffende. En lengstefrist på fem år -uten toårsfristen- ville skapt klarhet i at en reklamasjonsfrist ikke sier noe om reklamasjonens materielle berettigelse.

²⁴ Ot.prp. nr. 44 (2001-2002) s. 113

1.4

1.5 Forbrukerkjøpslovens virkeområde

1.5.1

Forbrukerkjøpsloven § 1 første og andre ledd lyder:

” Loven gjelder forbrukerkjøp, hvis ikke noe annet er fastsatt i lov.
Med forbrukerkjøp menes salg av ting til en forbruker når selgeren eller selgers representant opptrer i næringsvirksomhet.”

De hensyn og prinsipper²⁶ som er bakgrunnen for reklamasjonsreglene generelt vil i forbrukerkjøp til dels gjøre seg gjeldende på en litt annen måte og med annen styrke. Tema for denne avhandlingen er bare forbrukerkjøpslovens reklamasjonsregler og det skal derfor redegjøres for lovens forbrukerkjøpsbegrep.

Det stilles etter lovens ordlyd visse krav til både kjøper og selger situasjonen og til ytelsens art.

Loven gjelder bare salg til forbruker. I forbrukerkjøpsloven § 1 tredje ledd heter det at:
” Med forbruker menes fysisk person som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet.”

Ordlyden utelukker at andre enn fysiske personer kan være forbrukere, juridiske personer står i motsetning til fysiske personer. Det fremgår av forarbeidene at det ikke er tilsiktet at noen former for sammenslutninger skal kunne omfattes av forbrukerkjøpsloven. Likevel slik at:

²⁵ Ot.prp. nr. 44 (2001-2002) s. 114

²⁶ se punkt 1.3.1 og 1.3.2

”Det bør først understrekes at et forbrukerbegrep som kun omfatter fysiske personer, ikke må forstås slik at en fysisk person alltid formelt må være angitt som kjøper i kontrakten for at forbrukervernreglene skal gjelde.”²⁷

Det avgjørende er om den enhet som formelt er part i kjøpekontrakten reelt er en egen juridisk enhet²⁸. Som eksempel på tilfelle hvor det ikke er det, blir ofte brukt praksis fra Forbrukertvistutvalget hvor typisk syklubber eller andre vennegjenger har gått til felles innkjøp og formelt fremstått som denne enheten. Dette er ikke en juridisk person og reelt er det de enkelte fysiske personer som er part. En rekke mindre næringsdrivende kan for så vidt sies å ha det samme behov for vern som den enkelte forbruker, men det fremgår klart av både ordlyd og forarbeider²⁹ at disse ikke vil omfattes av lovens forbrukerkjøpsbegrep. Det avgjørende er altså om den som reelt er part er en fysisk eller juridisk person.

Det gjaldt tidligere et krav om synbarhet for selger vedrørende kjøpers status som forbrukerkjøper jf. kjøpsloven § 4 andre ledd. Dette er tatt ut av forbrukerkjøpsloven da det ble ansett i strid med forbrukerkjøpsdirektivet³⁰. Dette innebærer altså en utvidelse og endring i forhold til kjøpslovens løsning.

Videre stilles det krav om at kjøpet ikke ”hovedsakelig” er ledd i kjøpers næringsvirksomhet. Også dette er en endring i forhold til kjøpsloven som lød ”når tingen hovedsakelig er til personlig bruk” jf. kjøpsloven § 4 andre ledd. Slik loven nå er negativt avgrenset, vil alle kjøp som ikke ”hovedsakelig” er ledd i næringsvirksomhet falle innenfor lovens forbrukerkjøpsbegrep. Særlig aktuell er denne avgrensningen ved kjøp med blandet formål. Forarbeidene angir at: ”Ved kjøp med blandet formål vil det som i dag være avgjørende hva som er det hovedsaklige formålet med kjøpet.”³¹

²⁷ Ot.prp nr. 44 (2001-2002) s. 38-39

²⁸ NOU 1993:27 s. 111-112

²⁹ Ot.prp. nr. 44 (2001-2002) s. 54

³⁰ Ot.prp. nr. 44 (2001-2002) s. 35

³¹ Ot.prp. nr. 44 (2001-2002) s. 35

Det ville vel være mer presist å si at det avgjørende, i hvert fall ifølge den endringen som er foretatt i ordlyden, er hva som *ikke* er det hovedsaklige formålet med kjøpet. Det er jo nettopp ikke lenger et krav at kjøpet hovedsakelig må være til personlig bruk. Noe stort poeng er ikke dette, her er ordlyden nokså klar og det er slik at dette innebærer ytterligere en utvidelse i forhold til kjøpsloven.

Loven stiller som krav til selgersituasjonen at: ”selgeren eller selgers representant opptrer i næringsvirksomhet.” I kjøpsloven § 4 (2) var ordlyden: ”kjøp fra yrkesselger når tingen”. Denne endringen i ordlyden skal likevel ikke innebære noen realitetsendring, kun en tilpasning til EU-direktivets ordlyd³².

Selger kan både være en fysisk og juridisk person³³ og det er ikke noe krav at virksomheten må være registrert i Foretaksregisteret³⁴. Det følger av ordlyden at det ikke er noe krav at salg er hovedbeskjeftigelsen, også salg som binæring også rammes av loven. Det avgjørende er om selger ”opptrer i næringsvirksomhet”.

Dette medfører at salg mellom privatpersoner og forbrukere faller utenfor lovens virkeområde³⁵. Hva som mer presist ligger i ”næringsvirksomhet” er et spørsmål om hvilke krav som stilles til virksomhetens omfang. Som nevnt ovenfor innebærer endringen i ordlyden ingen materiell forskjell fra den tidligere regelen. Det skal ikke stilles strengere krav til virksomhetens omfang i forhold til tidligere rett etter kjøpsloven³⁶. Det følger av ordlyden at salget må ha et visst omfang. Hvor grensen skal trekkes må avgjøres i lys av de hensyn som ligger bak loven, nemlig at de preseptoriske forbrukerreglene skal veie opp for at partene i utgangspunktet er ujevne i styrkeforholdet. Grensen bør trekkes opp i samsvar med når virksomheten er av slik art og omfang at det må antas at forholdet mellom selger og kjøper ikke lenger er slik ujevnt. Selger jeg mine 350 bøker til en venn, er likevel det et engangstilfelle og for lite

³² Ot.prp. nr. 44 (2001-2002) s. 157

³³ Ot.prp. nr. 25 (1973-74) s. 68

³⁴ NOU 1993:27 s. 34

³⁵ Ot.prp. nr. 44 (2001-2002) s. 54

³⁶ Ot.prp. nr. 44 (2001-2002) s. 39

organisert³⁷ for at dette er i ”næringsvirksomhet”. At dette kjøpet ikke vil omfattes av forbrukerkjøpsloven vil heller ikke være urimelig overfor kjøper. Det kan oppstå vanskelige grensespørsmål her og etter gjeldende rett skal det antagelig ikke stilles særlig strenge krav³⁸.

Selger er forpliktet til å følge forbrukerkjøpsloven også hvis han benytter seg av representant som opptrer i næringsvirksomhet, jf. forbrukerkjøpsloven § 1 andre ledd. Selger skal ikke oppnå gunstigere vilkår ved å benytte andre til å slutte avtaler for seg.

Av lovens ordlyd følger at forbrukerkjøpsloven gjelder salg av ”ting”. Forbrukerkjøpsloven § 2 andre ledd angir at loven ikke gjelder for fast eiendom, oppføring av bygning eller anlegg, elektrisk strøm og avtaler med størst innslag av tjeneste. Hva som utover dette faller utenfor lovens virkeområde hva angår ytelsens art beror en tolkning av lovens begrep ”ting”. Dette skal tolkes i vid betydning og i tråd med gjeldende rett før forbrukerkjøpsloven³⁹.

Forbrukerkjøpsdirektivet omfatter enhver løsøregjenstand, jf. artikkel 1 punkt 2 bokstav b. At ”ting” skal omfatte løsøregjenstander er for øvrig i samsvar med tolkningen før forbrukerkjøpsloven⁴⁰. Om tingen er ny eller gammel er ikke av betydning og loven gjelder likeledes for ting som skal lages jf. forbrukerkjøpsloven § 2, bokstav a. Som tidligere vil også kjøp av fordringer og rettigheter omfattes av loven.

³⁷ Kai Krüger; Norsk Kjøpsrett 1999 s. 13

³⁸ Kai Krüger, Norsk Kjøpsrett 1999 s. 57-58

³⁹ Ot.prp.nr. 44 (2001-2002) s. 157

⁴⁰ NOU 1993:27 s. 39

3 FORBRUKERKJØPSLOVEN § 27 ANDRE LEDD, FØRSTE OG ANDRE PUNKTUM

3.1 Oversikt over videre fremstilling

Som vist innledningsvis i punkt 1.1 vil det etter forbrukerkjøpsloven § 27 andre ledd gjelde en absolutt reklamasjonsfrist på enten to eller fem år. Spørsmålet heretter er hvordan grensen mellom to og fem års reklamasjonsfristene skal trekkes. Med andre ord spørsmålet når forbrukerkjøpslovens femårs frist gjelder. Svaret beror på en tolkning av forbrukerkjøpsloven § 27 andre ledd, første og andre punktum. Forbrukerkjøpsloven § 27 andre ledd, første og andre punktum lyder:

”Reklamasjon må senest skje to år etter at forbrukeren overtok tingen.
Dersom tingen eller deler av den ved vanlig bruk er ment å vare vesentlig lengre,
er fristen for å reklamere fem år.”

I forhold til den tilsvarende regelen i kjøpsloven foreligger det ikke andre enn redaksjonelle endringer i ordlyden, se tidligere kjøpslov § 32 andre og tredje ledd.

Regelen er altså som før at den absolutte reklamasjonsfristen er to år etter overtakelse, men for noen varer er den fem år, jf. forbrukerkjøpsloven § 27 andre ledd, første og andre punktum.

De absolutte reklamasjonsfristene regulerer når reklamasjon senest kan skje. Det er kun reklamasjon over skjulte mangler, altså mangler som på en eller annen måte forelå ved leveringen som kan påberopes i henhold til disse fristene. Selv om det i den videre behandling blir brukt formuleringer som ”hvor lenge varen kan forventes å holde” eller ”hvor lenge tingen er ment å vare” så er forutsetningen at det forelå en mangel ved

levering og det er ikke meningen at reklamasjonsfristene skal angi noen holdbarhetsgaranti for de aktuelle varer.

3.2 Reklamasjonsfristens utgangspunkt

Det fremgår av lovens ordlyd at den absolutte reklamasjonsfristen begynner å løpe da forbrukerkjøperen ”overtok” tingen jf. forbrukerkjøpsloven § 27 andre ledd, første punktum. Spørsmålet blir altså når tingen anses ”overtatt” i henhold til denne regelen.

Forbrukerkjøpsloven § 7 angir at varen er levert når den ”overtas” av forbrukeren. Tidspunktet for levering er altså sammenfallende med overtakelsestidspunktet. Til denne bestemmelsen angir forarbeidene at:

”Når det gjelder det nærmere innholdet i begrepet ”overtatt” (tilsvarende utvalgets ”mottatt”), innebærer det at kjøperen må ha fått gjenstanden i sin besittelse.”⁴¹

Dette må forstås som et krav om at varen må være fysisk i kjøpers rådighet. Ved hentekjøp er varen overtatt når kjøper har fått varen slik at kjøpet har realisert seg for både kjøper og selger, typisk at han får varen i kassen i forbindelse med betaling⁴². For varer hvor det følger dokumentasjon, for eksempel sertifikater, bør nok disse også være overlevert før man kan si at eieren er i besittelse på en slik måte at eiendomsoverdragelsen har realisert seg. Her er det ikke tilstrekkelig med kun fysisk ihendehavelse av varen⁴³. Ved sendekjøp og plasskjøp er det ikke tilstrekkelig at varen har kommet frem, den må også være tatt i mot av kjøperen.

At kjøper kan sies å ha fått gjenstanden i sin besittelse er tilstrekkelig. Det er uten betydning for friststart hvorvidt kjøper har tatt tingen i bruk. Utgangspunktet for friststart for de relative reklamasjonsfristene er når kjøperen ”oppdaget eller burde ha oppdaget” mangelen jf. forbrukerkjøpsloven § 27 første ledd. Sammenhengen her er at

⁴¹ Ot.prp. nr. 44 (2001-2002) s. 161

⁴² NOU 1993: 27 s. 116.

⁴³ Kai Krüger; Norsk kjøpsrett 1999, s. 328

overtakelsestidspunktet er det tidligste tidspunkt hvor kjøper faktisk har mulighet til å undersøke om det foreligger mangel.

Det gjaldt tidligere at levering i forbrukerkjøp likevel skulle være å anse for å ha skjedd hvis det berodde på forhold på kjøpers side at han ikke hadde hentet varen til avtalt tid på det bestemte sted, jf. kjøpsloven § 7 fjerde ledd. Denne regelen er tatt ut av loven og det fremgår av forarbeidene at dette ikke lenger skal være lovens løsning⁴⁴. Dette betyr at varen aldri er levert før kjøper faktisk har varen i sin besittelse.

Det kan problematiseres ytterligere i forhold til en rekke forskjellige typer kjøpsituasjoner og angis nøyaktig det presise tidspunktet for når varen er overtatt. Reklamasjonsfristene løper fra dato til dato⁴⁵ slik at det er tilstrekkelig å fastslå hvilken dag varen ble overtatt. Leverings- overtakelsestidspunktet har betydning også for spørsmålet om risikoen for tingen jf. forbrukerkjøpsloven §§ 13-14, fordeling av kostnader i forbindelse med leveringen jf. § 10, mangler jf. § 18 og forsinkelse jf. §19. I tilknytning til disse spørsmålene er det vesentlig å fastslå helt nøyaktig når varen er overtatt. Det er da den samme vurderingen som må legges til grunn. Men i denne sammenhengen er en slik ytterligere problematisering ikke av særlig interesse for spørsmålet om når reklamasjonsfristene begynner å løpe.

Forbrukerkjøpsdirektivet artikkel 5 nr. 1 andre punktum angir en minstefrist på to års reklamasjonsfrist. Utgangspunktet for fristberegningen er etter direktivet tidspunktet for leveringen. Forbrukerkjøpsloven angir etter sin ordlyd et annet utgangspunkt.

Overtakelsestidspunktet vil som vist sammenfalle med leveringen jf. forbrukerkjøpsloven § 7. Løsningen gir altså kjøperen like god beskyttelse og den ble derfor antatt ikke i strid med direktivet og av denne grunn beholdt⁴⁶.

⁴⁴ Ot.prp. nr. 44 (2001-2002) s. 161

⁴⁵ Kai Krüger, Norsk Kjøpsrett 1999 s. 567

⁴⁶ Ot.prp. nr. 44 (2001-2002) s. 109

3.3

3.4 Kravet om at varen er ment å vare "vesentlig lengre"

3.4.1 Innledning

Fem års reklamasjonsfrist gjelder for varer som er ment å vare "vesentlig lengre" enn to år. Dette gir anvisning på en skjønnsmessig vurdering som reiser en rekke tolkningsspørsmål.

For det første reiser det spørsmål om "vesentlig lengre" bare er en angivelse av tid. Alternativt kan dette bero på en mer sammensatt vurdering hvor ikke bare tiden for varens holdbarhet er avgjørende men også andre momenter må tas i betraktning. Hvis det er meningen at begrepet skal henviser til en mer relativ vurdering vil spørsmålet om varens forventede holdbarhet angitt i tid bare være ett av flere momenter. Hvis det ikke er slik, blir det av betydning å avgjøre hvor lang tid "vesentlig lengre" enn to år er. Uansett utfallet av disse problemstillingene må det også redegjøres for hvordan man avgjør hvor lenge en vare er ment å holde. Er dette en rettslig vurdering eller bare en faktisk vurdering, slik at det vil arte seg som et bevisspørsmål. Hvis det er en rettslig vurdering får man spørsmålet om hvilke momenter som er relevante ved denne vurderingen.

3.4.2 Er kravet til "vesentlig lengre" relativt?

Skjønnstemaet i forbrukerkjøpsloven § 27 andre ledd, er om vare ved vanlig bruk er ment å vare "vesentlig lengre" enn to år. Spørsmålet her er om loven angir en løsning hvor det avgjørende alene er hvor lenge varen kan forventes å fungere tilfredstillende

angitt i tid, eller om det skal legges en mer sammensatt vurdering til grunn hvor også andre momenter vil være relevante.

Dette kan også formuleres som et spørsmål om det i prinsippet kan være slik at det for to varer med samme forventede holdbarhetstid kan gjelde forskjellige reklamasjonsfrister. For å illustrere dette kan det tenkes en boks hermetiske tomater med en datostemplet holdbarhetstid angitt til tre og ett halvt år. I tillegg kan man tenke seg en brødbakemaskin til ca. 1500 kroner. For enkelthetens skyld legger vi her til grunn at det kan bevises at disse maskinene holder mellom tre og fire år. For begge varene vet man altså den forventede holdbarhetstiden. Spørsmålet er om det her er tilstrekkelig å vurdere om denne tiden er ”vesentlig lengre” eller om også andre momenter vil spille inn, for eksempel pris og varens art. I så fall kan det hende at brødbakemaskinen har en fem års reklamasjonsfrist, mens de hermetiske tomatene følger to års fristen. Det er viktig å presisere at disse momentene uansett vil kunne få betydning når man skal fastsette hvor lenge en vare kan forventes å holde. Spørsmålet her er om ”vesentlig lengre” innebærer at det avgjørende alene er hvor lenge varen er ment å holde, eller om også andre momenter skal tas i betraktning slik at dette er et relativt begrep.

(En annen ting er at disse spørsmålene sjelden kommer på spissen enten fordi varen er slik at det ikke er tvilsomt at den i hvert fall er ment å vare ”vesentlig lengre”, eller fordi det er sjelden man konkret vet den forventede holdbarhetstid. Det er likevel av rettslig betydning å avgjøre hva som er det avgjørende for om tingen er ment å vare ”vesentlig lengre”.)

Ordlyden angir at det eneste avgjørende er hvor lenge tingen er ment å vare, i tid. Med andre ord; har man som i eksemplet ovenfor en angitt holdbarhetstid, vil problemet være subsumsjonen. Problemstillingen vil i så fall være hvorvidt tre og et halvt år er ”vesentlig lengre” tid enn to år. Ordlyden i seg selv angir med andre ord at det er tilstrekkelig at varens holdbarhet i tid er ”vesentlig lengre” enn to år. Hvis det i tillegg må innfortolkes ytterligere vilkår, vil dette innebære at regelen blir anvendt på færre varer enn det ordlyden gir anvisning på. Dette betyr at spørsmålet som her reises er om loven skal tolkes snevrere enn det ordlyden isolert sett tilsier og dermed gi regelen et tilsvarende snevrere virkeområde.

Noen av uttalelsene i forarbeidene til kjøpsloven kan kanskje tas til inntekt for en snevrere tolkning av regelen:

”Disse medlemmer har imidlertid merket seg de eksempler bl.a. Forbrukerrådet har vist til, og som viser at det i enkelte situasjoner virker urimelig at ikke kjøper kan påberope seg en mangel også etter to år. Det kan f. eks gjelde spesielt dyre kapitalvarer som åpenbart er ment å vare lenger.”⁴⁷

Videre heter det:

”...det er behov for en lengre reklamasjonsfrist ved kjøp av kapitalvarer som skal ha lang levetid og der mangelen ikke materialiserer seg før etter flere år.”⁴⁸

Uttalelsene skriver seg fra stortingskomiteens mindretall som fikk flertall i Stortinget for sitt forslag. Disse uttalelsene kan tolkes slik at det nærmest var meningen kun å fange opp de helt urimelige tilfellene og slik at dette oftest er hvor varen er særlig kostbar. Men det er ikke sikkert at de er ment å uttømmende angi aktuelle tilfellene. Merk at det heter ”det kan f. eks gjelde”. Også komiteens flertall, som ikke fikk tilslutning av flertallet i Stortinget uttalte:

”Disse medlemmer mener at den som kjøper for eksempel et seksjonshus, byggematerialer, en vaskemaskin, en dypfryser, eller andre dyre og viktige forbruksvarer må ha rett til å forvente at produktet er funksjonsdyktig utover fem år og derfor ha rett til å reklamere dersom det oppstår mangler som er skjult på avtaletidspunktet.”⁴⁹

Også her legges det særlig vekt på at reglene skal fange opp tilfellene hvor varene er ”dyre og viktige”. Det er ikke tvil om at det også er disse typer varer som forårsaket og var bakgrunnen til at problemene rundt reklamasjonsfristenes lengde ble tatt opp. Uttalelsene kan i det minste tas til inntekt for at dette er varer som helt sikkert er ment å vare ”vesentlig lengre” enn to år. Ytterligere kan uttalelsene peke i retning av at varen

⁴⁷ Innst. O. nr. 51 (1987-1988) s. 13

⁴⁸ Innst. O. nr. 51 (1987-1988) s. 13

⁴⁹ Innst. O. nr. 51 (1987-1988) s. 12

må være av slik art som angitt for at fem års regelen skal gjelde. Likevel tilsier sammenhengen de er tatt ut av at dette er å legge litt for mye i utsagnene. Debatten dreide seg om man skulle ha en absolutt reklamasjonsfrist på to år eller ingen i det hele tatt. Uttalelsene knytter seg altså ikke direkte til hvordan ”vesentlig lengre” skal tolkes –som er problemstillingen her- men var argumenter for når det ville være urimelig overfor forbrukerkjøperen med en absolutt reklamasjonsfrist på to år.

Det kan se ut som om Selvig hevder at ordlyden skal gis en innskrenkende tolkning:

”Denne regelen er beregnet på kapitalvarer og andre forbruksvarer av ikke ubetydelig økonomisk verdi, så som biler, fjernsynsapparater, musikkanlegg, møbler og byggevarer.”⁵⁰

Men dette kan også være ment som en angivelse av regelens formål og ikke som en innskrenkning av ordlyden. Videre er det slik at de typer varer som ramses opp er de varer som det i praksis har vært problemer med, spesielt fordi de er av en viss økonomisk verdi. At varer av liten økonomisk verdi og liten betydning for øvrig ikke er nevnt, kan rett og slett være fordi dette ikke anses som praktisk viktig eller fordi de ikke er tenkt på. Det blir hevdet klarere i Karsten Gaarder: Forelesninger i kjøpsrett⁵¹:

”Denne femårsregelen er ment å omfatte kapitalvarer, dvs. ting med en varig økonomisk verdi, typisk byggemateriell (takstein, murblokker), sykler og båter. Se Rt. 1978 s. 678 om takstein som smuldret etter ett år til tross for generasjonsgaranti. Utenfor særregelen faller forbruksvarer som i og for seg pleier å ha lenger levetid enn to år, så som leker, klær og sko. Motivene til bestemmelsen viser at man ikke har ment å inkludere slike varer, jfr. Innst. O. nr. 51 vedlegg 1 og 2.”

Dommen som det her refereres til illustrerer bare hvor urimelig den gamle to års reklamasjonsfristen kunne slå ut, og belyser ikke spørsmålet om hvilke varer det var ment å gi en utvidet reklamasjonsfrist.

⁵⁰ Erling Selvig; Kjøpsrett til studiebruk, hefte 3, 1997 s. 15

⁵¹ Karsten Gaarder: Forelesninger i kjøpsrett, revidert og omarbeidet av Bjørn Stordrange 1992 s.143 flg.

I uttalelsen vises det også til forarbeidene til kjøpsloven. Disse gir ikke dekning for å hevde at forbruksvarer skal holdes utenfor. At det konkret nevnes i forarbeidene hvilke varer som har skapt behov for en lengre reklamasjonsfrist kan ikke tolkes motsetningsvis. Tvert imot fremgår det av vedlegg 1⁵² at de varer som ble nevnt var eksempler: ”Problemet gjelder en rekke varer og vi nevner her de viktigste.”⁵³. At det ble fulgt opp i forarbeidene at det var relativt kostbare varer som forårsaket urimelige resultater ved en kort absolutt reklamasjonsfrist, kan ikke tolkes slik at andre typer varer skal falle utenfor. Så lenge ordlyden fikk den utforming den nå har, må det kreves klarere holdepunkter i forarbeidene for å komme til et slikt tolkningsresultat.

I tillegg skriver uttalelsene seg fra Forbrukerrådets vedlegg⁵⁴. Forbrukerrådet fikk ikke gjennomslag for det lovforslaget de la frem, nemlig forslag om fem års reklamasjonsfrist med unntak for varer med lang levetid hvor det ikke skulle gjelde noen absolutt reklamasjonsfrist i det hele tatt. Uttalelsene viser altså ikke tilbake til det som ble lovens endelige løsning. Av også denne grunn bør de ikke få avgjørende betydning. Det uttales uansett i vedlegg 2, at det ikke var meningen å avgrense mot såkalte kapitalvarer:

”Jeg antar at det i tilfelle vil være bedre å bruke Forbrukerrådets formulering referert i proposisjonen s 81 om at ”tingen åpenbart er ment å skulle vare lenger enn” den ellers gjeldende absolutte reklamasjonsfristen. Unntaket vil da direkte dekke de ting hvor det er aktuelt behov for en lengre reklamasjonsfrist, uten å bringe inn et ekstra og udefinert og uklart kriterium. Av retts tekniske grunner bør unntaket i tilfelle begrenses til de ”åpenbare” tilfelle. At unntaket ikke uttrykkelig begrenses til mer verdifulle gjenstander, antar departementet vil skape få problemer. I praksis vil et unntak som nevnt gjelde de samme ting som nevnt ovenfor og i Forbrukerrådets notat.”⁵⁵

⁵² Innst. O. nr. 51 (1987-1988) s. 33 (vedlegg 1)

⁵³ Innst. O. nr. 51 (1987-1988) s. 33

⁵⁴ Innst. O. nr. 51 (1987-1988) s. 33 (vedlegg 1)

⁵⁵ Innst. O. nr. 51 (1987-1988) s. 35 (Sitatet er et utdrag fra vedlegg 2, brev fra Justis og politidepartementet til Stortingets justiskomite.)

Det er ikke riktig at forarbeidene til kjøpsloven avgrenset mot forbruksvarer.

Heller ikke i forarbeidene til forbrukerkjøpsloven finnes det særlige holdepunkter for at regelen skal tolkes innskrenkende i forhold til ordlyden. Tvert i mot heter det:

”Det er et vilkår at tingen er ment å vare vesentlig lengre enn to år. Etter departementets oppfatning er det ikke helt hensiktsmessig med en skarp tidsangivelse.”⁵⁶

Denne uttalelsen angir klart at det er tiden alene som skal være avgjørende men at det ikke ble angitt en nøyaktig grense, antagelig for ikke å låse rettssituasjonen. Grunnen til dette kan være fordi det er vanskelig å ha oversikt over mulige tilfeller som kan dukke opp. Denne lovgivningsteknikken blir ofte benyttet. Det kunne da som nevnt, vært ønskelig med mer grundige eksemplifiseringer og spesifikke vurderingstemaer angitt i forarbeidene. Det heter også videre at:

”Departementet vil understreke at det med varighet menes hvor lenge tingen kan fungere tilfredsstillende, i hovedsak på samme måten som tidligere.”⁵⁷

Det kan etter dette se ut som om det avgjørende alene er hvor lenge tingen kan forventes å fungere tilfredsstillende. Dette vil i praksis oftest vil dreie seg om kapitalvarer og andre varer av en viss økonomisk verdi. Men likevel slik at det i prinsippet er uten betydning for reklamasjonsfristen hvilken økonomisk verdi eller hva slags art varen er så lenge det kan fastslås at den skal vare ”vesentlig lengre” enn to år.

Også uttalelser fra Forbrukertvistutvalget tyder på at de tolker og praktiserer regelen slik:

” Forarbeidene til kjøpsloven gir visse holdepunkter for hvilke produkttyper som omfattes av regelen om fem års frist... Det understrekes av departementet at regelen om fem års frist ikke er uttrykkelig begrenset til mer verdifulle gjenstander.”⁵⁸

⁵⁶ Ot.prp. nr. 44 (2001-2002) s. 182

⁵⁷ Ot.prp. nr. 44 (2001-2002) s. 182

⁵⁸ FTU-1992-95

Det er heller ikke særlig lett å finne noen gode argumenter for at forbrukerkjøploven skal gi ulike rettigheter avhengig av varens verdi eller art for øvrig. At varene enkeltvis er billige bør vel ikke tilsi at det er mer greit for selger å slippe mangelskrav etter to år når varen kan forventes å vare mye lengre. Her vil heller ikke en lengre reklamasjonsfrist ramme selger økonomisk hardt.

Etter dette vil ikke kravet til ”vesentlig lengre” være relativt. Det må i prinsippet være lik reklamasjonsfrist for varer som er ment å vare like lenge. Anvendt på eksemplet ovenfor vil de hermetiske tomatene og brødbakemaskinen ha den samme reklamasjonsfrist.

3.4.3 Hva er ”vesentlig lengre” tid enn to år?

Skjønnsstemaet i forbrukerkjøpsloven § 27 andre ledd, andre punktum er om varen er ”ment å vare vesentlig lengre” enn to år. Og som vist ovenfor er det avgjørende etter denne bestemmelsen hvor lang tid en vare kan forventes fungere tilfredstillende. Det neste spørsmålet som skal behandles er om det kan presiseres nærmere hvor lang tid ”vesentlig lengre” enn to år er.

Lovens ordlyd legger opp til et system hvor det for varer som er ment å vare *lenger* men ikke *vesentlig lenger*, gjelder en to års reklamasjonsfrist. Det avgjørende er jo ikke etter loven om varen er ment å vare inntil to år eller over to år. Loven gir anvisning på en løsning hvor det faktisk kan være kortere reklamasjonsfrist enn varens forventede holdbarhet. Med andre ord veltes risikoen for skjulte mangler over på kjøper før det kan antas at alle skjulte mangler har dukket opp. Det er derfor viktig å avgjøre hva som er ”vesentlig lengre” enn to år.

I mange tilfelle er varen av slik art at man ikke trenger å ta stilling til konkret hvor lang holdbarhetstid den er ment å ha. I disse tilfellene er det uansett klart at den er ment å vare ”vesentlig lengre” enn to år. Det er for eksempel ikke særlig tvilsomt at en ny bil er ment å vare ”vesentlig lengre” enn to år. Noen

ganger er altså varen slik at det er tilstrekkelig å fastlå at den er ment å ha relativ lang holdbarhet og det er av mindre betydning om den kan forventes å vare i seks, syv eller åtte år. For tankens skyld kan man kanskje kalle dette varer som ligger i den øvre grense for femårsreklamasjonsfristen, varer som uansett skal holde i fem år eller lengre.

Krüger hevder at⁵⁹:

”I kravet om ”vesentlighet” ligger at ting som ikke kan påregnes å vare særlig mer enn et par års tid, dekkes av toårsfristen selv om det konkret –men senere enn to år fra overtagelsen- skulle vise seg at tingen allikevel hadde en fabrikasjons- eller konstruksjonsfeil”

Det følger av lovens ordlyd at dette er det generelle utgangspunktet. At loven angir en slik løsning harmonerer nok også godt med forbrukerkjøpsloven mangelsbegrep. Hvis en vare har en forventet levetid på ca. to år er det antagelig ingen mangel at den ryker etter en slik tidsperiode. Selv om det er på det rene at det forelå en feil ved overtakelsen vil dette ikke utgjøre en kjøpsrettslig mangel hvis den likevel ikke materialiserer seg etter at varens forventede holdbarhetstid er ute. Dette kan begrunnes med at kjøper da har fått det han etter avtalen skulle ha, nemlig en vare med gitte egenskaper den forventede levetid. Det er da heller ikke noe behov for en reklamasjonsadgang i disse tilfellene. Spørsmålet her er hvor grensen går mellom de varer som ikke har en holdbarhetstid noe ”særlig” mer enn to år og de som er ment å vare ”vesentlig” lengre.

At reklamasjonsfristen er satt til fem år innebærer på den annen side ikke at varen må være ment å vare fem år. En slik løsning ville gjort kravet om ”vesentlig lenger” overflødig og unødvendig komplisert. Det kan ut i fra praksis se ut som om regelen praktiseres slik at varen enten er ment å holde inntil to år eller minst fem år.

Forbrukertvistutvalget uttaler i et av sine vedtak følgende:

”Hvis man kommer til at regelen om fem års frist gjelder, vil resultatet i praksis kunne bli at så å si enhver funksjonsfeil som oppstår i denne perioden, vil bli betraktet som en kjøpsrettslig mangel...”⁶⁰

⁵⁹ Kai Krüger: Norsk Kjøpsrett 1999 s. 567

Uttalelsen er interessant på flere måter, men i denne sammenhengen vil jeg påpeke at Forbrukertvistutvalget nærmest legger til grunn at alle ting som er ment å vare ”vesentlig lengre” enn to år, skal holde fem år. Men det påpeker at dette er ”resultatet i praksis”. Dette kan tolkes slik at deres erfaring er at de fleste varer som skal holde ”vesentlig lengre” også har en holdbarhetstid på minst fem år. Hvis det er det som menes, angir utsagnet ikke noe om hvordan Forbrukertvistutvalget mener at regelen rettslig skal tolkes.

Det fremgår også av forarbeidene at dette ikke var meningen, spesielt sett i lys av at fem års reklamasjonsfrist ble innført som følge av et kompromiss mellom to år og ingen absolutt reklamasjonsfrist. Meningen med fem år var å få en absolutt grense for selger å innrette seg etter. Det er ingen holdepunkter i forarbeidene for at den også skulle være kravet til hvor lenge en ting var ment å vare⁶¹ i denne forstand. På den annen side vil fem år nokså sikkert være ”vesentlig lengre” enn to år.

Det er jo heller ikke slik at ting må påregnes å holde under to år eller fem år. Dette er jo kunstige ”foreldelsesfrister” satt for at selger skal ha et tidspunkt å innrette seg etter. Forarbeidene viser at deres lengde ikke er satt ut i fra noen betraktninger om hvor lenge varer erfaringsmessig holder.

Det uttales i forarbeidene, som nevnt ovenfor, at det ikke var hensiktsmessig med en skarp tidsangivelse⁶² men videre at:

” En kan likevel ta som utgangspunkt at for en vare eller deler som er ment å vare om lag fire år, vil fem års fristen gjelde”.

Dette følger jo nokså klart av ordlyden også. Det kan spørres om det her var meningen å angi noe om den ”nedre tidsgrensen” eller om dette bare er en presisering av hva som med sikkerhet kan tolkes av lovens ordlyd. Hvis dette skal tolkes slik at lovgiver har

⁶⁰ Forbrukertvistutvalget 92/095

⁶¹ Innst. O. nr. 51 (1987-1988) s. 12 flg.

⁶² Ot.prp. nr. 44 (2001-2002) s. 182

ment at femårsfristen overhodet ikke skal gjelde for varer med holdbarhet mellom to og fire år, kan det for det første stilles spørsmål om hvorfor ikke loven fikk en klarere ordlyd. For det andre kan det spørres om hvor rimelig det er at det ikke skal være reklamasjonsadgang på varer som klart har holdbarhet på tre år. Mest sannsynlig har det heller ikke ved denne uttalelsen vært meningen å sette noen absolutt tidsgrense. Prinsipielt behøver man ikke som følge av dette å utelukke at også varer med holdbarhet under fire år kan ha en fem års reklamasjonsfrist.

Det uttales også i forarbeidene til forbrukerkjøpsloven at:

” Dersom det er tvil om hvor lenge varen er ment å vare, bør denne tvilen falle til fordel for fem års fristen. Departementet ser det som vesentlig at en unngår tvister om hvorvidt en bestemt vare er underlagt to års fristen eller fem års fristen. Det er videre et poeng at reklamasjonsreglene ikke i særlig grad bør stenge for krav som kan være materielt berettigede.”⁶³

Her vises til situasjonen ved tvil rundt vurderingen hvor lenge en vare er ment å holde, og ikke som her tvil om hvor lang tid som ligger i kravet til ”vesentlig lengre”. Det kommer likevel relativt klart frem at det fra lovgivers side ikke er ønske om at disse reglene skal tolkes særlig strengt. Det er rimelig at det heller får være mangelsvurderingen som avgjør berettigelsen i kravet. Dette støtter argumentet om at kravet til tid ikke bør tolkes særlig strengt.

Bakgrunnen for innføringen av fem års reklamasjonsfrist var altså å unngå det urimelige i at risikoen for mangler ved varer med lang forventet holdbarhetstid, skal skyves over på kjøper og ramme han dersom mangelen ikke materialiserer seg før etter to år. Ved at det ble innført et krav om at varen må være ment å vare ”vesentlig” lenger får man altså ikke fjernet denne urimeligheten helt. Dette kan kanskje tale for at kravet, på tross av ordlyden ikke skal praktiseres særlig strengt. Dette vil være til fordel for forbrukeren. Det kan kanskje hevdes at det kan være vanskelig å finne varer som er ment å vare lengre men ikke ”vesentlig” lengre enn to år. At problemet er nokså teoretisk bør vel likevel ikke være avgjørende. Dessuten er det slett ikke umulig å tenke

⁶³ Ot.prp nr. 44 (2001-2002) s. 182

seg at det kan oppstå aktuelle situasjoner. Man kan bruke eksemplet som nevnt i punkt 2.3.2, med hermetiske varer som er dato stemplet. Disse kan lett tenkes å ha en forventet holdbarhetstid på ca to og et halvt år ved innkjøp. Skulle det etter to år vise seg at disse var ødelagt som følge av feil ved pakking, er det vanskelig å finne noen rimelig grunn til at dette ansvaret skal lempes over på kjøper. Et moment kan være at prisen på disse varer generelt er lave. Mot dette kan igjen innvendes at det ikke er noe mer rimelig at selger slipper ansvar for kontraktsbrudd fordi han selger varer som enkeltvis har lav pris. Det er vel heller ikke meningen at forbrukerkjøpslovens vern kun skal gjelde for varer av en viss verdi. I prinsippet skal jo selger levere kontraktsmessig og dette er ikke avhengi av hva slags varer han selger. Adgangen til å reklamere skal i prinsippet ikke variere i forhold til varens pris jf. punkt 2.3.2. Uansett kan det tenkes varer som er nokså kostbare som vil ha samme forventede varighet. Vi ser her at formålet for regelen og reelle hensyn også taler for å ikke stille krav til ”vesentlig lengre” særlig strengt.

Etter dette må det være riktig at det ikke kan settes noen absolutt tidsgrense, men at forarbeider og reelle hensyn tilsier at dette kravet ikke må være særlig strengt.

På denne måten får man ”fanget opp” de fleste situasjoner hvor det inntreffer feil etter to år. Mangelsvurderingen vil allikevel avskjære krav som ikke er berettiget.

Før dette konkret blir avklart gjennom rettspraksis er det vanskelig å si noe konkret.

De lege ferenda bør i hvert fall tre år være ”vesentlig lengre” enn to år.

Dette vil heller ikke stride mot ordlyden.

3.5 Skjønnsvurderingen; hvordan avgjøres om en vare er ment å vare ”vesentlig lengre”?

3.5.1 Innledning

Etter dette ser vi at det avgjørende for hvor lang reklamasjonsfrist som skal følge den enkelte vare er hvor lang tid varen kan forventes å holde.

Spørsmålet i det videre blir hvordan man avgjør hvor lenge en vare er ment å holde.

3.5.2

3.5.3

3.5.4

3.5.5 Er dette en faktisk eller rettslig vurdering?

Som vist ovenfor er det et tolkningsspørsmål å avgjøre hva som ligger i kravet til ”vesentlig lengre”. Det er videre et rettslig spørsmål hvilke momenter som er relevante å ta hensyn til når man skal avgjøre hvor lenge en vare kan forventes å holde, altså om den er ment å vare ”vesentlig lengre” enn to år. Å avgjøre hvor lenge den enkelte ting ut ifra dette er ment å holde, vil være et bevisspørsmål.

3.5.6

3.5.7 ”ment å vare” : subjektiv eller objektiv vurdering?

Ordlyden kan nærmest gi inntrykk av at hvor lenge tingen er ment å vare skal bero på en subjektiv vurdering ut ifra selgers og/eller kjøpers intensjoner. Med andre ord at det må bero på en konkret vurdering av det enkelte avtaleforhold å avgjøre hvor lenge varen kan forventes å holde og dermed hvor lang reklamasjonsfrist som gjelder. Det fremgår av forarbeidene til forbrukerkjøpsloven at det ikke er meningen at loven skal tolkes slik:

”At tingen er ment å vare vesentlig lengre enn to år, innebærer ikke noen henvisning til kjøperens eller selgerens subjektive oppfatning av holdbarheten. Dette utelukker likevel ikke at omstendighetene ved det enkelte kjøpet kan trekkes inn.”⁶⁴

Videre henvises det til forarbeidene til håndverkertjenesteloven hvor det redegjøres for at omstendigheter omkring avtalen vil være et av momentene som må tas med i vurderingen om hvor lenge en ting er ment å holde. Dette må bety at det i utgangspunktet beror på en objektiv vurdering å fastslå hvor lenge en ting er ment å

⁶⁴ Ot.prp nr. 44 (2001-2002) s. 181

vare. Spørsmålet blir så om selger og kjøpers formeninger vedrørende dette kan ha betydning for vurderingen og i så fall på hvilken måte.

Forarbeidene åpner for -som vist i uttalelsen ovenfor- at også momenter ved det enkelte avtaleforhold kan få betydning ved vurderingen. Det kan da spørres om dette egentlig åpner for noen subjektiv vurdering i det hele tatt. At det i vurderingen av hvor lenge en vare kan forventes å holde også tas hensyn til opplysninger gitt av selger, er vel ikke egentlig annet enn objektive momenter ved det enkelte avtaleforhold. På samme måte som man også tar hensyn til andre momenter for eksempel pris, varens art og så videre, se nedenfor punkt 2.4.5.

Forbrukerkjøpsloven § 15 andre ledd bokstav b) angir at tingen skal: ”svare til det som forbrukeren har grunn til å forvente ved kjøp av en slik ting når det gjelder holdbarhet og andre egenskaper”.

Det fremgår av forarbeidene til forbrukerkjøpsloven at vurderingen om varen er ment å vare vesentlig lenger må ligge nær opp til vurderingen etter § 15 andre ledd bokstav b)⁶⁵. Det er kjøperens berettigete forventning som skal være utgangspunktet for den objektive vurderingen. Dette er altså ikke den subjektive meningen, men den som er berettiget ut i fra forholdene ved kjøpet.

Spørsmålet blir så om det vil få noen betydning hvilke forutsetninger selger har vedrørende varens holdbarhet utover de forhold som lar seg konstatere (pris, art osv.). Problemet har aktualisert seg i forbindelse med mobiltelefoner, hvor enkelte produsenter har uttalt at det ikke kan påregnes at deres telefoner kan forventes å holde mer enn to år. Skal dette få betydning ved vurderingen av reklamasjonsfristenes lengde?⁶⁶ Konsekvensen av å tillegge en slik uttalelse vekt i forhold til reklamasjonsfristen, er at selger gis adgang til på denne måten å indirekte styre fristene

⁶⁵ Ot. prp. nr. 44 (2001-2002) s. 181

⁶⁶ Det er ikke tvilsomt at det i forhold til mangelsspørsmålet vil være avgjørende hvor vidt dette er formidlet til kjøper på en slik måte at dette må anses avtalt.

som etter loven er ufravikelige jf. forbrukerkjøpsloven § 3 første ledd. Så lenge momenter som lar seg konstatere, så som pris og varens art (se mer om hvilke momenter som er relevante i punkt 2.4.5) vurderes, har selger gjennom disse mulighet til å styre hvor lenge varen objektivt sett må forventes å holde. Det riktige må være at utsagn om holdbarhet utover dette, må være en del av mangelsvurderingen, slik at dette ikke skal ha noen betydning for reklamasjonsfristenes lengde. I forhold til innrettelseshensynet vil dette ikke slå urimelig ut. Spørsmålet om hvor lenge varen er ment å holde, avgjøres ikke av hva selger mener om dette men av en rekke momenter (se nedenfor punkt 2.4.5) og disse er like åpenbare for selger som for kjøper.

3.5.8

3.5.9 "Vanlig bruk"

Når det skal vurderes hvor lenge en ting er ment å vare, fremgår det av ordlyden at vurderingen skal tas med utgangspunkt i holdbarhet ved "vanlig bruk". Dette innebærer at det for reklamasjonsfristenes lengde er uten betydning om den konkrete tingen har blitt utsatt for uvanlig hard bruk eller om den ikke har vært brukt i det hele tatt. Disse momentene er av betydning for mangelsvurderingen, men ikke når man skal avgjøre hvor lange de absolutte reklamasjonsfristene er. Dette følger av lovens ordlyd, og er i tråd med intensjonene i forarbeidene⁶⁷.

Forarbeidene angir ikke noe om hva "vanlig bruk" skal hen vise til, men dette må bero på en vurdering av hva som er en gjennomsnitts bruksfrekvens og bruksmåte for denne type vare. "Vanlig bruk" har altså både en kvalitativ og en kvantitativ side. Dette vil likevel åpne for atskillige variasjoner, men for en rekke varer vil det være greit å konstatere. For typiske brunevarer som tv, video og stereoanlegg og hvitevarer som kjøleskap og kjøkkenkomfyr, må "vanlig bruk" innebære at de blir brukt hver dag. Dette er jo varer som det heller ikke er særlig tvilsomt ut ifra rettspraksis at vil ha en fem års reklamasjonsfrist. Det kan kanskje være verre å avgjøre hva som er "vanlig bruk" for en del nyere elektriske artikler, for eksempel elektriske fotbad, skotørker,

⁶⁷ Ot.prp nr. 44 (2001-2002) s. 182

hårføner, elektriske hårruller. Dette er bare noen eksempler men felles for de alle er at de ikke nødvendigvis blir brukt hver dag og at det vil være nokså stor variasjon hva angår bruksfrekvens.

Det riktige må være at det ut i fra en objektiv vurdering anslagsvis angir ca. hvor lenge og hyppig denne type ting normalt brukes og slik at det i denne vurderingen legges inn et godt slingringsmonn. For eksempel en elektrisk skotørker kan man regne med at blir brukt hyppig høst og vinter, og det vil kunne variere nokså mye hvor ofte innefor dette avhengig av hvor stor familien er, andre tørkemuligheter osv. Innen for dette kan må det legges til grunn at ”vanlig bruk” er alt innenfor hver dag høst og vinter halvåret til en til to ganger i uken. Det må presiseres at det ikke er av betydning hvor lenge den konkrete tingen det reklameres over faktisk har vært brukt, men hva som for slike ting vil være en normal bruk hva angår hyppighet og omfang. Det bør nok legges til grunn en nokså rommelig tolkning av ”vanlig bruk”, slik at det vil favne om en bruk som vil dekke det som med rimelighet kan påventes av en kjøper.

De samme betraktningene må nok også legges til grunn når det gjelder hva som vil være vanlig bruksmåte. Det avgjørende må være tingens normale bruksområde/måte. Det er muligens enklere å definere hva som er vanlig bruksmåte. Men det vil nok også her kunne forekomme en del variasjoner innefor det normale, slik at heller ikke her bør tolkningen være for streng.

3.5.10 Hvilke momenter er relevante i skjønnsvurderingen

Som vist ovenfor beror spørsmålet om reklamasjonsfristenes lengde på en objektiv vurdering av hvor lenge tingen kan forventes å vare. Med grunnlag i særlig rettspraksis, praksis fra Forbrukertvistutvalget og forarbeidene kan det muligens angis noen retningslinjer for denne skjønnsvurderingen.

Det fremgår som nevnt (punkt 2.4.3) av forarbeidene at vurderingen om hvor lenge varen er ment å vare i relasjon til forbrukerkjøpsloven § 27 andre ledd, stort sett vil bli den samme som vurderingen etter forbrukerkjøpsloven § 15 andre ledd bokstav b. Forbrukerkjøpsloven § 15 andre ledd bokstav b er ment å gjennomføre forbrukerkjøpsdirektivet artikkel 2 nr. 2 bokstav d.

Av ordlyden i forbrukerkjøpsdirektivet fremgår at det skal tas hensyn til:

”varens art og eventuelle opplysninger gitt offentlig om den av selgeren, produsenten eller dennes representant, særlig i reklame og merking.”

Om de konkrete momentene, se nedenfor. Her skal først reises spørsmålet om forbrukerkjøpsdirektivets angivelse av momenter det skal tas hensyn til, også begrenser hvilke momenter det kan tas hensyn til i henhold til forbrukerkjøpsloven. Av forarbeidene virker det ikke som om forbrukerkjøpsdirektivet innebærer noen begrensninger i så måte⁶⁸. Forbrukerkjøpsdirektivet skal som vist (punkt 1.2) sikre forbrukeren visse minsterettigheter slik at det ikke er noe i veien for å stille forbrukeren bedre enn direktivet. Omvendt vil ikke regler som stiller forbrukeren dårligere enn direktivet være i samsvar med forpliktelsene. Hvis det skal tas hensyn til også andre momenter så som for eksempel pris, garantier og liknende, vil dette i en del tilfeller kunne stille forbrukeren dårligere. I forhold til forbrukerkjøpsloven § 15 andre ledd bokstav b, kan det altså være tvilsomt om det i det hele tatt skal være rom for slike ytterligere vurderinger. Siden det i forarbeidene legges til grunn at dette ikke er noe problem, og siden det her er forbrukerkjøpsloven § 27 andre ledd som er vurderingstemaet, går jeg ikke nærmere inn på dette. At forbrukerkjøpsloven § 27 andre ledd skal vurderes opptil forbrukerkjøpsloven § 15 andre ledd bokstav b, vil ikke utelukke at det etter denne regelen også kan tas hensyn til andre momenter.

Varens art skal etter direktivet og forarbeidene være et sentralt moment. Vurderingen av hvor lenge en ting med rimelighet kan forventes å holde vil direkte være knyttet til en

⁶⁸ Ot.prp nr. 44 (2001-2002) s. 164 flg.

generell sammenlikning med varer av samme art⁶⁹. Dette er en faktisk observasjon av hvor lenge varen statistisk sett holder og hvilke feil som erfaringsmessig inntreffer. Videre vil varens art i seg selv enkelte ganger være tilstrekkelig til å fastslå at de er ment å falle inn under en fem års reklamasjonsfrist. En rekke uttalelser i forarbeidene til både kjøpsloven og forbrukerkjøpsloven tyder på at enkelte varetyper i alle fall var ment å falle innefor femårsfristen, slik at det i forhold til disse ikke kreves noen ytterligere vurdering:

”...den som kjøper f. eks et seksjonshus, byggematerialer, en vaskemaskin, en dypfryser eller andre dyre og viktige forbruksvarer må ha rett til å forvente at produktet er funksjonsdyktig utover fem år, og derfor ha rett til å reklamere dersom det oppstår mangler som har vært skjult på avtaletidspunktet.”⁷⁰

Meningen her er ikke at det kan angis uttømmende hvilke varer som har femårs reklamasjonsfrist. Men begrunnelsen for at det for enkelte varer vil gjelde en femårsfrist er at typen vare, tilsier at de skal ha egenskaper som må kunne forventes å holde i mange år. For disse varene er det ikke nødvendig med en ytterligere begrunnelse fordi det er nokså klart en vare som etter sin art faller innenfor femårsfristen, se for eksempel RG 1999 s. 761:

”Fjernsynsapparater hører til den varegruppen som har en forventet levetid vesentlig lenger enn to år, jf. entydig praksis og teori.”

Generelt vil vel hvitevarer og brunevarer være varearter som må antas å være slik at det kan forventes at de holder vesentlig lenger enn to år. Det kan likevel tenkes eksempler på en del elektroniske varer hvor dette vil være litt mer tvilsomt, slik som barbermaskin og vaffeljern. Dette er jo varer som nok er av slik art at de fleste vil ha en forventning om at de skal ha en lengre varighet enn to år. Men om dette er en berettiget forventning må avgjøres også ut ifra andre forhold.

Forbrukerkjøpsdirektivet angir at de opplysninger selger, produsenten eller dennes representant har gitt offentlig også skal tas i betraktning når kjøpers rimelige

⁶⁹ NOU 1993: 27 s. 122 flg.

forventninger skal avgjøres. Disse opplysningene vil nok langt på vei representere selgers/produsentens formening om varens holdbarhet. Selger og produsent er vel nærmest til å ha noen formeninger om dette ut i fra erfaring med varen.

Hvis selger/produsent som i mobileksemplet over, formidler at telefonene ikke kan forventes å holde mer enn to år, vil dette som en faktisk observasjon være et moment i vurderingen: En opplysning om hva slags holdbarhet de mener deres egne varer har. Som vist ovenfor vil dette aldri alene kunne være avgjørende siden vurderingen ikke beror på noen av partenes subjektive mening.

Forbrukerkjøpsdirektivet begrenser dette til å gjelde de opplysningene som er gitt offentlig, men det fremgår av forarbeidene at også omstendigheter omkring det enkelte kjøp kan tas med i vurderingen⁷¹. Dette må bety at opplysninger om tingens egenskaper gitt enkeltvis til kjøper også vil være et relevant moment. Dette vil jo også være et uttrykk for selgers formening om varighet, og det vil langt på vei styre kjøpers forventninger. I utgangspunktet gjelder dette for opplysninger generelt, men opplysninger som forespeiler kjøper særlig god vare bør selger måtte bære på sin kappe, slik at i den grad forventningene er berettiget kommer det kjøper til gode at de er særlig høye. For eksempel kan det tenkes en kjøkkenmaskin hvor selger direkte uttaler at maskinen er av ypperlig kvalitet og særlig slitesterk. Hvorvidt dette faktisk er riktig vil ikke være avgjørende, så lenge kjøpers forventninger som følge av slike uttalelser må kunne sies å være berettigete.

Noe av det som gjelder for opplysninger vil også gjelde for varer som kommer med garanti. Ofte kan holdbarhetsgarantier gi uttrykk for hvor lenge selger mener de kan stå inne for at varen skal fungere tilfredstillende. På denne måten er altså garantier bare en annen måte å formidle slike oppfatninger på. Dette må nyanseres litt. Ofte er jo ikke garantitiden særlig lang, for eksempel ett år. Da skal man være forsiktig med å trekke slutninger om varens holdbarhet ut i fra dette. Dette synspunktet ble også lagt til grunn i Rt.1998 s. 774, Videospillerdommen:

⁷⁰ Innst. O. nr. 51 (1987-1988) s. 12

” Garantitiden, som var et år I 1989, indikerer snarere at svikt ved videospilleren måtte påregnes etter forholdsvis kort tid. Men etter min mening ville det være å legge for mye i garantien hvis den ble forstått på den nevnte måten.”

Denne uttalelsen refererer seg til mangelsvurderingen. Det samme må gjelde i forhold til vurderingen av garantiers betydning i vurderingen av hvor lenge en ting er ment å vare i forhold til reklamasjonsfristene. At selger velger å garantere at varen skal virke tilfredstillende et år, slik at alt som dukker opp innenfor dette kostnadsfritt blir rettet, betyr ikke at kjøper etter denne tiden må finne seg i at tingen ryker.

Her må særlig andre momenter vurderes.

Motsatt er det grunn til å legge særlig vekt på at selger gir en lang garantitid. En må anta at selgersiden ikke gjør det hvis de ikke mener at det er forsvarlig ut ifra holdbarheten. Et eksempel her er Gore-Tex jakker. Ut ifra varens art vil de nok etter særlig Forbrukertvistutvalgets praksis ikke anses å ha en fem års reklamasjonsfrist, se Forbrukertvistutvalgets vedtak 1994-359. Her ble fastslått at en todelt drakt til 5.860 kroner ikke hadde fem års reklamasjonsfrist. Dette blir ikke i vedtaket begrunnet men generelt er klær en vareart som ikke er ment å vare vesentlig lengre enn to år.

Disse jakkene, og produkter i Gore-Tex generelt blir solgt med lange garantier.

En slik garanti vil for det første bidra til at det objektivt sett kan se ut som om man med rimelighet kan forvente at disse jakkene også må kunne forventes å holde lenge.

For det andre er det i det minste et uttrykk fra selgerens side om hvor lang levetid en slik vare har. Her ser vi at dette momentet kunne pekt i retning av at det for slike jakker gjelder en femårs reklamasjonsfrist.

Det er ovenfor vist at fem år reklamasjonsfrist ikke prinsipielt er begrenset til varer av en viss verdi (punkt 2.3.2). Dette utelukker likevel ikke at prisen vil være et sentralt moment når det skal avgjøres hvor lenge tingen er ment å holde.

⁷¹ Ot.prp. nr. 44 (2001-2002) s. 181

Det var særlig dyre varer som dannet behovet for de lengre fristene⁷². Synspunktet var at det var urimelig for kjøpere av særlig dyre varer som måtte forventes å holde lenge, at de var avskåret enhver mulighet til å reklamere etter to år.

Prisen vil styre de forventninger om holdbarhet som objektivt sett kan stilles til varen. I tilknytning til vurderingen i forbrukerkjøpsloven § 15 andre ledd bokstav b, heter det i forarbeidene at:

”Når det gjelder prisens betydning, er departementet enig med *Forbrukerrådet*, som under høringen uttaler at det ved kjøp av brukte ting, hvor prisen er lavere enn markedsprisen, er naturlig å stille forventningene lavere enn normalt, men at kjøperen ved salg/tilbud skal kunne stille forventningene som om varen var kjøpt til normalpris.”⁷³

Uttalelsen påpeker to ting. Det første gjelder kjøp av brukte ting, se nedenfor.

At prisen her er lavere er ikke det eneste momentet som taler for at tingen må forventes å ha en kortere holdbarhet enn normalt. Nettopp det at tingen er brukt vil jo tilsi at man ikke kan forvente de samme egenskapene som hos en ny vare. Den brukte tingen må jo alt ettersom forholdene tilsier det påregnes utsatt for slitasje osv. Dette er imidlertid momenter som hører til mangelsvurderingen og kan ikke direkte overføres til vurderingen av hvor lang reklamasjonsfrist som skal gjelde.

Generelt vil det være slik at det faktisk ofte er varer med lang holdbarhet som også koster relativt mye. De eksemplene som nevnes i forarbeidene til kjøpsloven har alle det til felles at de gjør det. At en vare har en høy pris vil ofte føre til at forventningene til dens kvalitet stiger.

Innenfor en rekke varegrupper vil det være en ganske stor spennvidde hva angår prisen. Her kan nevnes for eksempel mobiltelefoner, klær og smykker. Mobil telefoner kan koste alt fra 500 kroner, (her regnes ikke med tilbud på telefoner til 1 krone, fordi dette forutsetter binding av abonnement og den reelle prisen er ofte mye høyere) og opptil ca

⁷² Innst. O. nr. 51 1987-88 s. 33 flg, hvor de varer som nevnes alle er relativt kostbare.

⁷³ Ot.prp nr. 44 (2001-2002) s. 166

10 000 kroner. Enkelte produsenter av mobiltelefoner har formidlet at de ikke kan påregnes å holde noe særlig lenger enn to år. Dette er som nevnt ikke avgjørende. Men det er ikke avklart i praksis hvor lang reklamasjonsfrist det er på en mobiltelefon. Dette er kanskje en varegruppe som ligger litt i det som tidligere ble benevnt den nedre grensen for varer som skal følge en fem års frist. I denne sammenheng vil det være mulig at prisen vil stå sentralt. For de særlige dyre mobiltelefoner må det kunne stilles høyere forventninger til deres holdbarhet. Dette fordi prisen vil indikere at man får en bedre vare enn de rimelige modellene. På den annen side kan prisen riktignok indikere at man får en bedre vare, men dette kan være i forhold til andre egenskaper for eksempel batterivarighet, utvalg av funksjoner, design osv.

I prinsippet er det ikke noe i veien for at det for en type varer gjelder forskjellige reklamasjonsfrister. Ordlyden angir jo at det avgjørende er hvor lenge tingen er ment å vare. Dette synet er for øvrig også lagt til grunn i teorien, for eksempel Kjøpslovens kommentarutgave⁷⁴:

”På den annen side vil nok bl a en del husholdningsapparater og møbler kunne ha så begrenset verdi og levetid at det ikke er naturlig med en så lang reklamasjonsfrist.”

Hvis dette er lovens løsning så skaper det en nokså usikker situasjon både for selger og kjøper. Det er særlig innrettelseshensynet som blir svekket og for å sikre seg mot overraskelser må selger forholde seg til femårs fristen uansett.

Disse grensetilfellene vil gjøre det vanskelig for forbrukeren å nå frem med sitt krav fordi forbrukerens usikkerhet om sin rettssituasjon kan bli utnyttet av selgeren.

Det ville virket til å forebygge konflikter hvis de samme reklamasjonsfrister gjaldt for de samme varegrupper.

For noen typer varer er det heller tvilsomt om en høy pris kan ha noen som helst betydning for hvor lenge det er ment at de skal holde. Dette gjelder særlig klær av spesielt dyre merker. Det er ikke selvsagt at det man betaler ekstra for her er en høyere kvalitet. Uansett vil det bare unntaksvis kunne tenkes klær som objektivt sett er ”ment å

⁷⁴ Bergem, Rognlien: Kjøpsloven kommentarutgave 1995 s. 185

vare vesentlig lengre”. Som nevnt ovenfor vil muligens Gore-Tex jakker etter en totalvurdering være ment å vare vesentlig lenger enn to år. Videre vil det samme muligens gjelde for pelskåper og andre typer klær som er laget av særlig slitesterke materialer.

Av uttalelsen fra forarbeidene ovenfor, fremgår det at det ikke skal være av betydning for mangelsvurderingen om varen er kjøpt på salg. I forhold til vurderingen om hvor lenge varen er ment å vare etter forbrukerkjøpsloven § 27 andre ledd, virker det fornuftig å legge det samme synspunktet til grunn. En vare som opprinnelig hadde en høyere pris endrer stort sett ikke egenskaper fordi den blir solgt på salg. For noen varer vil dette imidlertid være tilfellet. Det kan tenkes møbler som selges billigere fordi de er skadet under transport. Men i disse tilfeller vil produktet som sådan likevel være ment å vare ”vesentlig lengre”, og det vil være en del av mangelsvurderingen hvorvidt forbrukeren må la seg avspise med en skadet vare. Dette stemmer også med praksis fra Forbrukertvistutvalget, se blant annet sak 1996-91. Her ble et kamera ble solgt 1000 kroner billigere uten at dette i det hele tatt ble kommentert ved avgjørelsen av hvor lang reklamasjonsfrist som gjaldt.

Motstykket til spørsmålet om en særlig høy pris kan ha betydning for reklamasjonsfristens lengde, er spørsmålet om hvilken betydning det skal tillegges at varen har en særlig lav pris uten at den er på salg. Med lav pris menes en pris godt under en alminnelig markedspris. En slik lav pris kan ses på som en indikasjon fra selger/produsent om at varen ikke er av særlig god kvalitet og således ikke kan forventes å være særlig holdbar. Dette vil ha betydning som en faktisk opplysning og må være et moment. Også her må det skjeles til om det kan være andre grunner til at varen har en slik lav pris.

Brunevarer og hvitevarer og andre elektroniske artikler finnes i mange prisklasser. Av Forbrukertvistutvalgets praksis ser det ikke ut som om dette tillegges vekt.

Utvalget har i en rekke avgjørelser blant annet tatt stilling til reklamasjonsfrister for cd spillere. Her har⁷⁵ prisen variert fra 1.300 kroner⁷⁶ til i hvert fall 3.990 kroner⁷⁷.

Den eldste av disse avgjørelsene gjaldt den dyreste cd spilleren og her uttrykkes det tvil om hvorvidt det vil gjelde en fem års reklamasjonsfrist. Det konkluderes likevel med at: ”En CD-spiller er ment å vare vesentlig lenger enn to år ved vanlig bruk”. I de etterfølgende avgjørelser, inkludert den som gjaldt en betydelige billigere cd spiller, følges dette opp. Dette er eksempel på en vare som altså Forbrukertvistutvalget i utgangspunktet mente lå litt i grensen for når fem års fristen skulle gjelde. Likevel synes deres praksis at de ikke har tatt hensyn til prisforskjeller.

Etter dette kan det tenkes at prisforskjeller kan få betydning, men at dette særlig på grunn av innrettelses og forutberegnelighets hensyn anvendes med varsomhet. Uansett vil dette i likhet med de andre momentene ikke være avgjørende

3.5.11 Brukte ting

Hittil har fremstillingen i all hovedsak rettet seg mot nye varer. Spørsmålet er om det har noen betydning for vurderingen av reklamasjonsfristens lengde at den aktuelle avtale gjelder kjøp av en brukt ting. Dette er et spørsmål om hvilket tidspunkt lovens ordlyd viser til når den angir at tingen må ha vært ”ment å vare vesentlig lengre”. Er det tingen som ny, altså denne tingen generelt, eller er det denne konkrete tingen, i den stand den er i ved salget.

Dette spørsmålet må holdes adskilt fra spørsmålet om når reklamasjonsfristene begynner å løpe i forhold til tidligere salgssledd, jf. forbrukerkjøpsloven § 35 og spørsmålet om hvor lang reklamasjonsfrist forbrukeren har overfor tidligere salgssledd. Disse reglene forutsetter at man har en gitt frist å gå ut ifra og regulerer når man må reklamere overfor tidligere salgssledd (for å ha overholdt fristen overfor disse). Spørsmålet her ligger i forkant av denne problemstillingen; hvor lang reklamasjonsfrist forbrukeren har overfor selger av en brukt ting.

⁷⁵ De billigste cd spillere ligger på ca 400 kroner og de kan i hvert fall koste opptil 160.000 kroner (modell Linn Sondek CD12).

⁷⁶ Forbrukertvistutvalget vedtak 1993-464

⁷⁷ Forbrukertvistutvalget vedtak 1992-223

Ordlyden viser til at det er ”tingen ” som skal være ment å vare vesentlig lenger, dette kan enten tolkes som denne konkrete tingen eller tingen generelt. Ordlyden er med andre ord åpen og det kan ikke sluttet noe sikkert ut av denne.

Dette spørsmålet er forøvrig ikke behandlet i forarbeidene til kjøpsloven. Dette kan være fordi det ikke har vært meningen at vurderingen skal være noe annerledes i når det gjelder brukte ting. Men mest sannsynlig er at de så tidlig ikke kunne forutse denne problemstillingen.

I kommentarutgaven til kjøpsloven⁷⁸ hevdes det at:

”Når en bilforhandler selger en 7 år gammel bil, blir så spørsmålet om vurderingen skal knyttes til hva som var meningen da bilen var ny, eller til den forventede levetid fra salgstiden. Her må det rimelige være å ta utgangspunkt i bilens alder og tilstand når den selges, på samme måte som reklamasjonsfristen løper fra overtakingen. Det kan ikke antas at det har vært meningen å gi kjøperen en mye lengre reklamasjonsfrist enn levetiden. Som eksempel kan nevnes kjøp av delebil som bruktbil.”

Videre påpekes at vurderingen hva angår brukte ting etter dette vil bli komplisert. Her er det altså rimelighets hensyn som anføres til støtte for den foreslåtte løsning.

Slik reglene i kjøpsloven ble til er det mye som tyder på at det ikke har vært meningen i det hele tatt at det skulle være noen sammenheng mellom fem års reklamasjonsfrist og hvor lenge varene må forventes å holde. Kravet etter loven er at den skal holde vesentlig lenger enn to år. Fem år er bare en frist som angir når det er for sent å reklamere og sier lite om tingens levetid andre enn at den antas å være relativt lang. Det har med andre ord ikke vært meningen å gi en reklamasjonsfrist som skal angi noen om levetiden. Hvor lenge tingen er ment å vare er et avgrensningskriterium, alternativt kunne man valgt en prisgrense, og da hadde kanskje dette kommet klarere frem. At det i praksis viser seg at mange produkter også varer fem år eller mer betyr ikke at alle produkter som det løper fem års reklamasjonsfrist for varer så lenge. Det kan derfor uansett dukke opp tilfeller hvor reklamasjonsfristen er lenger enn varens levetid også for nye varer.

⁷⁸ Bergem, Rognlien: Kjøpsloven, 1995 s. 185

Det vises i utdraget til eksempel med bruktbil kjøpt som delebil. Det at en bruktbil kjøpes med dette bruksformålet vil være av vesentlig betydning for mangelsvurderingen. I forhold til reklamasjonsfristene og vurderingen ovenfor (se punkt 2.4.5) som riktignok er skjønnsmessig, kan det vel stilles spørsmålstegn ved om man skal ta med i denne formålet med det enkelte kjøp, ordlyden angir jo tvert i mot at det er betraktninger ut i fra en ”vanlig bruk”. Kjøper man en gammel bil vil nok den uansett hvor gammel den er, etter en samlet vurdering være ment å vare vesentlig lengre enn to år. At den må påberegnes mer vedlikehold i forhold til en ny, er en del av mangelsspørsmålet. Det kan i prinsippet ikke utelukkes at det kan foreligge en kjøpsrettslig mangel ved en delebil, men så lenge den var skjult og forelå ved overtagelsen er det vel ikke noe i veien for et den kan påberopes inntil fem år senere. At kjøper har tenkt til å benytte tingen på en annen måte skal i prinsippet ikke ha noen betydning for vurderingen av hvor lange reklamasjonsfrister som løper. For å illustrere dette kan man tenke seg at man kjøper en ny sykkel fordi man vil plukke den fra hverandre og bruke delene å reparere andre sykler. At kjøper personlig ikke har ment at tingen skal vare lenger enn to år kan vel tvilsomt være av betydning.

Hvis det er slik at det i vurderingen skal legges til grunn tingens tilstand på kjøpstidspunktet, kan det jo spørres om hvorfor dette i så fall bare skal gjelde brukte ting og ikke være et vurderingsmoment uansett hvilken vare det gjelder. Det kan tenkes tilfelle hvor varen ved kjøp er i en dårligere stand enn vanlig, eller av eldre modell uten at den er brukt. I den grad uttalelsene fra kommentarutgaven viser til gjeldende rett, burde slike betraktninger generelt kanskje alltid være relevante.

Det brukes som argument at løsningen som foreslås er rimelig fordi man da ikke risikerer tilfelle hvor reklamasjonsfristen er lenger enn levetiden. Dette er i så fall saken sett fra selgers side. Motsatt kan det jo hevdes at det for kjøper er like urimelig at det vil oppstå situasjoner hvor reklamasjonsfristen er kortere enn levetiden. Dette gjelder for alle varer som kan forventes å holde lenger enn fem år og de vil utgjøre en stor del av de praktiske tilfellene (bil, byggematerialer, båt). Dette er en praktisk konsekvens av den grensen som ble valgt. Derfor bør det vel kanskje også i de enkelte tilfeller hvor det

slår ut den motsatte vei, sees på samme måte. Uansett vil det være mangelsvurderingen som avgjør kravets berettigelse.

Det kan se ut som om disse synspunktene også er lagt til grunn i forarbeidene til forbrukerkjøpsloven:

”Ved salg av brukte varer må man i større grad også trekke inn den konkrete salgsgjenstandens tilstand, og vurderingen må skje på grunnlag av varens tilstand på det tidspunktet den selges.”⁷⁹

At man skal trekke inn den konkrete tingens tilstand som et moment i vurderingen er vel ikke noe annet enn å legge vekt på omstendigheter omkring avtalen (punkt 2.4.5). En annen ting er at det etter dette sitatet ser ut som om tingens tilstand er et moment som man i større eller mindre grad kan ta hensyn til. Dette kan vanskelig bli helt riktig. Enten må utgangspunktet være tingens tilstand som sådan som ny eller tingens tilstand som den er ved salget. Noen mellomløsning er vanskelig å se for seg.

Som vist ovenfor (punkt 2.4.5) vil det for nye varer enkelte ganger være tilstrekkelig at de hører til en slik varegruppe som etter praksis skal ha en fem års reklamasjonsfrist. Det foretas for disse varene ingen ytterligere vurdering. Dette gjelder etter hvert de fleste brune varer og hvite varer, biler, båter, byggematerialer. Det er av innrettelseshensyn ønskelig med en slik praktisering av reglene. Når det her for disse varegruppene ikke tas hensyn til de store pris og kvalitetsforskjeller som forekommer burde det kanskje heller ikke tas hensyn til at varen er brukt.

I tillegg vil det å ta hensyn til tingens tilstand på salgstidspunktet, gi en rekke ulike resultater for samme type vare. Det er uheldig at kjøper og selger må ta slike usikre momenter i betraktning når de skal søke å fastlegge sin rettslige posisjon. Disse tingene må riktignok også vurderes i forhold til mangelsspørsmålet, men da i en større sammenheng fordi man da må ta hele avtaleforholdet i betraktning. Som vist er

⁷⁹ Ot.prp nr. 44, 2001-2002 s. 181

intensjonene i de nye forarbeidene at reklamasjonsreglene ved tvil ikke skal stå i veien for materielt berettigete krav. Av den grunn bør reklamasjonsreglene hvor loven åpner for tvil, tolkes slik at de gir de retts teknisk enkleste løsningene. Praksis fra Forbrukertvistutvalget viser at det særlig er de samme typer varer som skaper problemene. Det hadde derfor vært ønskelig at reklamasjonsfristene for en rekke varer kunne utpenslet seg slik at forbrukeren hadde noe konkret å forholde seg til. Dette vil motvirke unødige konflikter. Forbrukeren gis ingen ekstra rettigheter da kravet uansett vil bli avskåret i mangelsvurderingen hvis det ikke er berettiget.

Reelle hensyn taler derfor for en løsning hvor det avgjørende er hvor lenge tingen er ment å vare som ny. Det er lite å hente fra praksis vedrørende dette spørsmålet. Men etter en samlet vurdering med særlig vekt på forarbeidene til forbrukerkjøpsloven er det tingens tilstand på salgstidspunktet som er avgjørende for reklamasjonsfristen når tingen er brukt.

3.6 "tingen eller deler av tingen"

Fem års reklamasjonsfrist gjelder etter forbrukerkjøpsloven § 27 andre ledd når "tingen eller deler av tingen er ment å vare lenger". Ovenfor har problemstillingen vært hvordan man avgjør hvor lenge en ting er ment å vare og da i all hovedsak tingen som sådan. Spørsmålet her er hva som er det avgjørende for vurderingen: tingen som sådan eller deler av den.

Ordlyden åpner for at det er tilstrekkelig for femårsfristen at kun deler av tingen er ment å vare vesentlig lenger enn to år. Altså slik at femårsfristen gjelder selv om tingen består av deler som ikke kan forventes å vare lenger enn to år eller mindre. Dette vil være aktuelt for en rekke varer som består av flere komponenter.

Det heter blant annet i forarbeidene:

”Selv om det hører til ordinært vedlikehold å bytte ut betydningsfulle deler etter for eksempel to år, vil ikke det i seg selv innebære at fem års fristen ikke gjelder.”⁸⁰

Denne uttalelsen refererer til spørsmålet om hvilke krav som stilles til varighet. Men det kan virke som det her forutsettes at regelen skal praktiseres slik at det er tingen som sådan som er avgjørende, og slik at det ikke har betydning at noen deler ikke kan forventes å holde like lenge.

Det som omtales her er betydningsfulle deler. Altså selv om viktige komponenter må byttes ut og ikke kan påventes en lenger varighet enn to år, så vil det for tingen som sådan gjelde en femårs reklamasjonsfrist. Av dette kan det muligens sluttet at dette gjelder desto mer hvis det dreier seg om mindre betydningsfulle deler. Altså hvis det må påregnes å skifte ut deler av mindre betydning for tingen, så gjelder det uansett en fem års reklamasjonsfrist for hele tingen også for feil som oppstår som følge av dette. (Det vil være mangelsvurderingen som i så fall avskjærer kravet fordi dette er noe som må påregnes selv ved vanlig god vare.)

I forarbeidene til kjøpsloven ble dette konkret behandlet, men da i forbindelse med et forslag til en regel som ikke ble den endelige⁸¹. Ordlyden i dette forslaget var:

”I forbrukerkjøp er fristen i andre ledd første punktum fem år, hvis ikke tingen ved vanlig bruk åpenbart er ment å skulle vare lenger. Knytter mangelen seg bare til en utskiftbar del av tingen, er det avgjørende om delen er ment å skulle vare lenger enn fem år...”

Her var altså forslaget at reklamasjonsfristen som hovedregel skulle være fem år, og ingen, hvis tingen var ment å vare lenger enn fem år. Dette forslaget fikk som kjent ikke tilslutning, men endringene vedrørende ”tingen eller deler av tingen” ble foretatt uten ytterligere kommentarer. Uttalelsene knyttet til det opprinnelige forslaget kan derfor kaste lys over problemstillingen. I forslaget som referert, ser det ut som om det

⁸⁰ Ot.prp nr. 44 (2001-2002) s. 182

⁸¹ Innst. O. nr. 51 (1987-1988) s. 36

avgjørende er om det er tingen i sin helhet eller den enkelte komponent som er mangelfull forutsatt at denne delen er utskiftbar. Dette har ikke kommet like klart frem i den bestemmelsen vi har i dag. I forbindelse med dette forslaget ble det uttalt at:

”Det er som utgangspunkt ”tingen” som åpenbart skal være ment å vare lenger enn 5 år for at unntaket fra reklamasjonsfristen skal gjelde, ikke nødvendigvis alle deler. En ny bil eller et nytt TV-apparat er åpenbart ment å skulle vare lenger enn 5 år, selv om tennpluggene eller et rør forutsettes skiftet tidlige. For reklamasjoner bare på utskiftbare mindre deler av tingen, bør det avgjørende være om delen skulle vare lenger enn 5 år. Når tingen som helhet anses å skulle vare lenger enn fem år, vil unntaksregelen derimot gjelde for alle mangler ved hoveddeler.”

Disse uttalelsene synes å være litt uklare og det er ikke helt godt å si hva som egentlig har vært meningen. Hvis det er slik som det hevdes til slutt, at unntaksregelen bare skal gjelde for hoveddeler, så gir det ikke særlig mening at det i utgangspunktet er tingen i sin helhet som skal være det avgjørende. Det kan hende det har vært meningen at uttalelsene vedrørende de utskiftbare delene, refererer til tilfeller hvor de er skiftet ut i forhold til de opprinnelige, og det oppstår en feil ved disse. Da kan man ikke reklamere på selve tingen for det er jo ikke noe feil med den. Det kan også være tilfellet at den utskiftbare delen er levert av noen andre enn selgeren av tingen som sådan. For å illustrere kan man ta eksemplet som nevnt i utraget fra forarbeidene ovenfor: Hvis man har skiftet bilderøret på tv-apparatet og dette så ryker for tidlig, må det vurderes for seg hvilken reklamasjonsfrist som gjelder for dette. Men hvis det er dette som menes, så ville man kommet til samme løsning bare ved å angi at tingen måtte være ment å vare lenger enn osv. Bilderøret ville jo i det aktuelle tilfellet være tingen.

Disse uttalelsene er på mange måter uklare og de er knyttet til et annet forslag enn det som fikk tilslutning, noe som kan svekke vekten av dem.

Spørsmål om mangler ved delkomponenter var oppe i ”videospillerdommen”; Rt. 1998 s. 774. Spørsmålet var om det forelå en kjøpsrettslig mangel ved en videospiller når IR-mottakeren sluttet å virke etter fire år. Reklamasjonsfristens lengde var ikke omtvistet i denne saken, men det ble vedrørende disse likevel uttalt at:

”IR- mottakeren på Førelands videospiller er en varedel ”som ved vanlig bruk er ment å vare vesentlig lengre” enn to år, slik at den særlige reklamasjonstiden etter kjøpsloven § 32 (3) gjelder. Det er ikke omtvistet at så vel videospilleren som IR-mottakeren har en teknisk levetid på mer enn fem år.”

Dette er et obiter dictum og kan således ikke være avgjørende. Likevel tyder på at det er den enkelte komponent mangelen skriver seg fra som må være det avgjørende for hvor lang reklamasjonsfrist som gjelder. I denne saken var det den opprinnelige delen på videospilleren som sviktet.

Det foreligger lite domsmateriale som tar direkte stilling til dette. Men i RG 1999-761, hvor saken gjaldt mangelskrav som følge av at transistoren ble ødelagt fordi loddingene (rundt den) ikke holdt, ble det lagt til grunn at:

”Fjernsynsapparater hører til den varegruppen som har en forventet levetid vesentlig lenger enn to år...”

Det foretas ikke noen differensiering vedrørende hvilke deler av tv-apparatet som er ødelagt her. Uttalelsen som referert til ovenfor fra forarbeidene til kjøpsloven, blir i denne dommen tolket slik at de legger føringer på mangelsvurderingen. Det kan se ut som om de blir tolket dithen at det selv om det gjelder en fem års reklamasjonsfrist for tingen, utelukker ikke det at det kan foreligge mangel når noen av delene ryker før fem år. Etter dette ser det ut som om at mangelsvurderingen beror på om hva slags type del mangelen skriver seg fra. Tolket slik innebærer ikke uttalelsene i forarbeidene til kjøpsloven at det skal skilles mellom delene i forhold til reklamasjonsfristene.

Praksis fra Forbrukertvistutvalget tyder også på at utvalget generelt vurderer tingen som sådan, og lar det bli en del av mangelsvurderingen hvorvidt den konkrete delen også skal være ment å vare like lenge, eller om det er en typisk slitekomponent som må forventes å byttes ut. Se for eksempel Forbrukertvistutvalgets avgjørelse 1996-292. Her heter det at:

”Vaskemaskiner hører til de varegrupper som er ment å vare vesentlig lenger enn 2 år og derfor har 5 års reklamasjonstid etter kjøpsl. §32, 3. ledd. I dette tilfellet sviktet termostaten etter snaue 4 år, til tross for at maskinen hadde stått ubrukt i 2

av disse. Selv om det er påregnelig at enkeltkomponenter kan svikte, har Utvalget ikke holdepunkt for å anta at termostaten utgjør en slik del.”

Denne tolkningen ser det også ut som om er lagt til grunn i en rekke av deres avgjørelser⁸². Men det finnes det også uttalelser fra Forbrukertvistutvalgets praksis som peker i motsatt retning:

”Det følger klart av lovens tekst at regelen om fem års frist ikke nødvendigvis gjelder alle deler av produktet. Loven åpner etter sin ordlyd uttrykkelig for den mulighet at noen deler eller komponenter kan ha en holdbarhet som gjør at den lange reklamasjonsfristen ikke gjelder for disse.”⁸³

Loven kan også tolkes slik at når enkelte deler av en ting er ment å vare vesentlig lengre enn to år så gjelder det fem års reklamasjonsfrist for disse. At dette følger *klart* av lovens ordlyd at dette er den eneste riktige tolkningsmåten er vel heller tvilsomt. Loven åpner som påvist for to mulige tolkninger og hvor ikke noen av de alternative løsninger er opplagte. Og til tross for denne uttalelsen tyder en rekke avgjørelser som vist ovenfor på at utvalget likevel ikke følger opp denne tolkningen, men praktiserer regelen slik at det er tingen som sådan som er avgjørende. Et unntak i rekken er vedtak 2001-119. Saken gjaldt en cd-spiller til bil og den aktuelle delen som sviktet var en spindelmotor. Vedrørende reklamasjonsfristene ble det her uttalt at:

”Selv om spindelmotoren er en viktig komponent i spilleren, kan ikke Utvalget se at det dreier seg om en ”hoveddel”, slik at femårsfristen skal gjelde.”

Det vises til de samme forarbeidene til kjøpsloven, som referert til ovenfor, og at det er disse som angir at for ”hoveddelene” skal gjelde en fem års reklamasjonsfrist.

Som vist ovenfor er ikke dette nødvendigvis den mest nærliggende måten å tolke lovens ordlyd på. Det avgjørende skal jo være hvor lenge tingen eller delen er ment å vare, ikke

⁸² se Forbrukertvistutvalget vedtak: 2001-366, 2001-150, 1994-330, 1995-90, 1995-491, 1996-91, 2001-229, 2000-581, 2001-293, 2001-267. I alle disse avgjørelsene er det tingen som sådan som blir vurdert, uten at det får betydning hvilke deler av tingen som utgjør den aktuelle mangelen.

⁸³ Forbrukertvistutvalget vedtak 1992-162

hvor viktig del det gjelder. Forarbeidene til forbrukerkjøpsloven gir ingen holdepunkter for en slik sontring. Videospillerdommen kan riktignok tyde på at dette også er slik regelen anvendes etter rettspraksis, men uttalelsen er likevel ikke så entydig og prinsipiell, slik at det neppe kan legges for mye i den. Forbrukertvistutvalgets praksis synes å sprike, men et klart flertall av avgjørelsene tyder på at det er tingen som sådan og ikke komponentene som er avgjørende for reklamasjonsfristens lengde.

Reelle hensyn tilsier at det i utgangspunktet bør være tingen som sådan som må være det avgjørende. Meningen bak reglene var at kjøper skulle få en lengre frist å forholde seg til når disse type dyre og varige produkter eventuelt skulle være mangelfulle. Det vil være klart enklest for både kjøper og selger at det er uvesentlig hvilke deler av den aktuelle tingen som har røket, så lenge tingen i sin helhet er ment å vare vesentlig lenger enn to år. Deler som likevel ikke kan forventes å holde like lenge vil kunne avskjæres i mangelsvurderingen slik at dette materielt ikke får noen betydning.

Skal regelen anvendes slik at det gjelder forskjellige reklamasjonsfrister for de forskjellige komponentene vil det i enkelte tilfeller kunne bli vanskelig å avgjøre hva som skal utgjøre en "hovedkomponent" og hva som i så fall er slitedeler. Dette må det uansett tas stilling til i mangelsvurderingen. Men dette vil gi lite forutberegnelighet for selger og kjøper. Reklamasjonsfristene vil på en måte være "inngangsbilletten" og en slik tolkning av reglene vil raskt kunne til at man må ta stilling til selve mangels spørsmålet for å fastlegge reklamasjonsfristens lengde.

Rettskilde bildet er etter dette nokså uklart. Av hensyn særlig til lovens målgruppe og behovet for å ha enkle og klare regler å forholde seg til, bør det velges den løsning som angir at det avgjørende må være om tingen i sin helhet som i utgangspunktet må være ment å vare "vesentlig lengre", og dette uavhengig av om tingen også består av deler som ikke kan forventes å vare like lenge.

4 Litteraturliste

Litteratur

Bergem, John Egil. *Kjøpsloven, kommentarutgave*. 2. utg. John Egil Bergem og Stein Rognlien. Oslo, 1995

Echoff, Torstein. *Rettskildelære*. 4. utg. ved Jan Helgesen. Oslo, 1997

EØS-rett. Fredrik Sejersted, Finn Arnesen, Ole-Andreas Rognstad, Sten Foyn og Helge Stemshaug. Oslo 1995

Gaarder, Karsten. *Forelesninger i kjøpsrett*. 10. utg. Revidert og omarbeidet av Bjørn Stordrange. Oslo 1992

Krüger, Kai. *Norsk kjøpsrett*. 4. utg. 1998

Martinussen, Roald. *Forbrukerkjøp*. Oslo 2002

Selvig, Erling. *Kontraktsrett til studiebruk*. Hefte 2. Erling Selvig og Viggo Hagstrøm. Oslo, 1997

Selvig, Erling. *Innføring i kjøpsrett*. Oslo, 1997

Selvig, Erling. *Kjøpsrett til studiebruk. Hefte 2: kjøpsloven og kontraktsvilkårene*. Oslo 1997

Selvig, Erling. *Kjøpsrett til studiebruk. Hefte 3: Kontraktsbrudd i kjøpsforhold*. Oslo 1997

Forarbeider

Ot.prp. nr. 80 (1986-1987) A: Kjøpslov. B: Lov om samtykke til ratifikasjon av FN-konvensjonen om kontrakter for internasjonale løsørekjøp

Innst. O. nr. 51 (1987-1988)

NOU 1993: 27 Forbrukerkjøpslov

Ot.prp. nr. 44 (2001-2002). Om lov om forbrukerkjøp (forbrukerkjøpsloven)

EU-direktiv

Europaparlaments- og rådsdirektiv 1999/44/EF, 25. mai 1999.

Domsregistre

Rt. 1998. 774 Videospillerdommen

RG 1999. 761 Tønsberg byrett

Forbrukertvistutvalgets vedtak

FTU 1992-95

FTU 1992-162

FTU 1992-223

FTU 1993-464

FTU 1994-330

FTU 1994-359

FTU 1995-90

FTU 1995-491

FTU 1996-91

FTU 1996-292

FTU 2000-581

FTU 2001-119

FTU 2001-150

FTU 2001-229

FTU 2001-267

FTU 2001-293

FTU 2001-366